

SOKOLIĆ

LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

1 9 3 6

GOD. XVIII

BROJ 2

Sadržaj

1. Ustrajnost	33
2. Iz života i o životu	35
3. Josip Juraj Štrossmayer	37
4. Zrakoplovnica	38
5. Aforizmi	40
6. O smrti	41
7. Trkom iz Sarajeva na Jahorinu	43
8. Josip Juraj Štrossmayer	44
9. V temi	45
10. Bosansko-hercegovački sukobi u prvoj polovini 19 veka	47
11. Obsedeni Lojzek	49
12. Naši pesnici: »Sokoliću«. — Josipu Jurju Štrossmayeru. — У венац Краља Мученика. — Harpije. — Majko, ponosna budi! — Са Јадрана. — Словенско сунце. — Sneg i zima. — Vladiki Štrossmayeru. — Tajna. — Utopista. — Косовска девојка. — Volk in vol. — Racak in letalo. — Ded i unuk u muzeju	54
13. Radovi našeg naraštaja: Hoj. — Božićni praznici. — Stari hrastovi. — Mletački lavovi	61
14. Glasnik: V. smuške tekme za prvenstvo SKJ na Pohorju. — IV. olimpijske zimske igre. — Za šalu	63

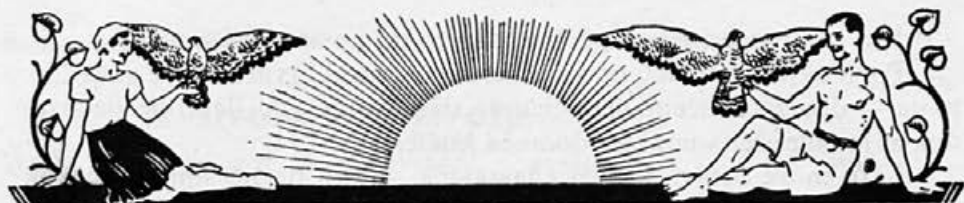
»Sokolić« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20'—, polu-
godišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2'—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave:
Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. Telefon br. 2312.
Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih
listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

Ustrajnost

U »Sokolskom vesniku«, glasilu Češkoslovačkog sokolskog saveza, čitam u 6 ovogodišnjem broju ovu sitnu vest: »Naraštajac — uzor pohađanja telovežbe. Naraštajac Jaroslav Vicena u Sokolskom društvu Brno I nije za čitavo vreme vežbanja u naraštaju, t. j. u godinama 1932, 1933, 1934 i 1935, niti jednom izostao s telovežbe. Rado ćemo objaviti imena i drugih, koji su bili isto tako marljivi i nisu nikada izostali s naraštajske telovežbe.«

Kada sam pročitao tu vest, uskliknuo sam sâm u sebi: To je ustrajnost!

To isto kličem danas i vama, koji me slušate! I tome pokliku nadodavam samo još ove reči: Ugledajte se svi u švog češkoslovačkog brata Jaroslava Vicinu i njegovu ustrajnost!

Ustrajnost je jedna od onih sokolskih vrlina, koja daje osnovicu čvrstom sokolskom značaju. Mi Sokoli želimo da budemo bolji od drugih državljana, koji su izvan sokolskih redova. Treba da se ističemo sa svojom ustrajnošću, koja nas podupire da svladavamo sve teškoće, a koja nam olakšava da ispunjavamo sve dužnosti, pa bilo da nam ih nalaže naš sokolski rad ili naše službeno zvanje.

Starolatinska poslovice kaže: Kap izdube kamen — ne sa snagom, nego s večitim kapanjem.

I ta neznatna kap i njeno neprekidno kapanje znakovi su ustrajnosti i njenog uspeha: kap po kap, tisuće i milioni kapljica — i pazi, u stancu kamenu izdube se rupica.

I to što može kapljica, zar da ne može čovek?

Pogledajte mrave, koji podižu svoj čudoviti grad — svoj mravinjak! U dugačkim povorkama idu, dan za danom idu i nose na hrpu sitne, skoro nevidljive trešćice, da podignu svoj dom, svoj čudoviti grad!

Pogledajte pčelice, te zlatne kuglice, koje u sunčanim zracima lete od cveta do cveta i vraćaju se ponovno u svoju košnicu — što stvara njihova ustrajnost? — Saće i u tom saću med!

I to što može mrav i pčelica, zar to da ne smogne čovek?

Pogledajte lastavicu pod domaćim krovom! Stvara svoje gnezdašce te ga — deo za delićem, slamčicu za slamčicom — prilepljuje uz strop, dok nije izgrađena udobna domaća kućica.

I što može mrav, pčelica i lastavica, zar to da ne smogne čovek? Čovek - junak, junak - Soko? On može sve, ako hoće, hoće pak ono što može, može to što mora, mora ono što mu nalaže ustrajnost!

Ustrajnosti, ti divna vrlino naša, koja si dobila tako jak izraz u našem češkoslovačkom bratu Jaroslavu Viceni, napuni našu volju, probudi našu snagu, da bismo bili više nego kapljica, više nego mrav i pčelica, više nego lastavica, više nego stotine i stotine drugih stvari u prirodi, da budemo ljudi - Sokoli!

Da budemo ustrajni u dobru, lepu, plemenitu, da budemo ustrajni u svojim dužnostima, da budemo deonici one svesti, koja je jedina naša plata: svesti o učinjenoj dužnosti!

Ustrajmo u vežbaonici! Pokret za pokretom, jučer i danas i sutra, stvara dobrog vežbača, učvršćuje mišice, oblikuje telo, daje duši odvažnost i smelost. Ustrajnost u vežbaonici ona je nevidljiva snaga, koju u nju prinaša naraštajac i koja iz njega žari i prelazi od brata na brata, da su svi dobri, lepi, plemeniti, ponosni, snažni i zdravi borci u službi uzvišene sokolske misli!

Takvi su borci potrebni domovini, koja računa na sokolski naraštaj, da bi u njegovoj jakosti bila i sama jaka, da bi u njegovoj otpornosti bila i sama otporna. Ustrajnost je junačka vrlina, stoga je ujedno i sokolska vrlina, jer se bez junaštva ne može sokolovati!

Svaki od nas treba da bude jugoslovenski Jaroslav Vicena, da bi svi kao jedan dubli kamen, snažali saće i med, gradili gnezda i gradove — da bi uzduž i popreko svoju ljubljenu domovinu napunili i ogradili snagom i obranbenim štitovima!

ni mra ab oho

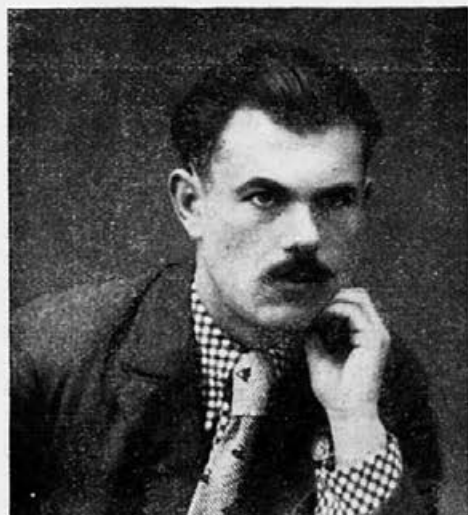
podvrs vs en — pome

Pogledajte pčelice, te zlatne kuglice, koje u središnjim zlatnim letu od cveta do cveta i vrtlogu se ponovno u svoji košarici — što stavljaju u njihovu ustrajnost? — Saće i u tom saću med!

Iz života i o životu

Odlomci iz moga »Dnevnika«. — Sestri Milici B., Novi Sad.

Donosimo sliku našeg vrllog i talentovanog brata Ferde Pavešića, čiji su književni radovi zapaženi i među našim širim narodnim slojevima. Po svršenju trg. školi služio je u našoj ratnoj mornarici, a nakon pet godina službovanja vraća se u građanstvo, gde se je potpuno posvetio književnosti i publicistici. Plodan je pisac, stvaran, idealan i što je za nas od osobite važnosti — sokolski je uzgojen. Prepušten sam sebi teško se probija među današnjim svetom, ali svestan svoje životne devize — per aspera ad astra — stalno napreduje i kroči smelim korakom napred. I mi mu, kao svom sokolskom bratu i saradniku našeg lista, želimo pun uspeh.

Uredništvo.

1

U životu je kao u šahovskoj partiji: ti smišljaš nacрте i prisposobljanja, ali njihovo ostvaranje uvek je ovisno o potezu koji će međutim učiniti tvoj takmac. Otuda onda ona teška razočaranja i boli duše, koje dolaze iznenada, jer je naš protivnik u šahu života učinio potez koji mi nismo predvideli.

2

Mi mnogo puta u životu činimo stvari o kojima smo veoma malo razmišljali, to jest: nismo znali radi čega činimo izvesnu stvar i šta u stvari želimo time da postignemo. U takvim prilikama mi puštamo uzde uobražilji i mašti pa zaboravljamo na činjenice in concreto (i. c. = što postoji), sasvim se gubimo u nedokučivim mislima i prividanjima o lepotama života onakvog, kakvog bi mi hteli da imamo. A kad onda silom prilika iznenada opet padnemo u jednu stvarnost sveta — mi ostajemo začuđeni, pobeđeni i razočarani u životu. To je slično kao kad dobijemo šah-mat...

3

Pisala si mi davno da te drugarice nazivlju ludom što suviše idealizeš: čitaš pesme i pripovetke u »Sokoliću«, pišeš svoje uspomene i studiraš Masarikove filozofske spise. — Čuj što ću ti reći: ko obraća važnost tome da li je za ljude pametan ili glup, samim tim pokazuje kolika je budala. Osim toga: prepirati se s ljudima o tome što je mudro, a što glupo — to je isto kao volovima razgovarati o astronomiji (zvezdoznanstvu).

4

Dopao ti se, pišeš mi, moj studij o Aškercu, koji je štampan u prvom ovogodišnjem broju našega »Sokolića«, pa se, kada, ne slažeš sa mnom u onome što sam o savremenom pesništvu rekao u drugoj tački tog eseja (e. = kraća književna rasprava). Kažeš da ipak nije sve tako tužno — čak si

mi rekla da sam suviše »drastičan« (grub) u stilu — jer da još uvek ima u svetu plemenitih idealističkih omladinaca - pesnika i to baš među Sokolima. Slažem se, sestro; ta svi su Sokoli idealiste, ali nisu svi idealiste Sokoli. Jučer mi piše prijatelj iz Beograda:

»Ah, ludo je danas idealan biti
i sanjati o bezbolnoj sreći;
ta čemu bedu života kriti
i stvarati u Paklu pakao veći?«

Čudnovato, žalosno i značajno. Da ga razuverim u groznim zabludama, pretplatio sam ga na »Sokolić« i — sada je on naš brat. Ja verujem, da će se doskora svečano odreći svoje gornje kitice. Kao član našeg idealističkog udruženja — Sokola — gde je upisan od jučer, on će doći u priliku da se uveri o lepotama naših ideala.

5

Ni svome najstrašnijem neprijatelju ne bi nikada preporučio da bičem juri svoga Pegaza (krilati konj — znak pesništva) ili Muzu (kćeri boga Zeusa — zaštitnice lepih znanosti i umetnosti). To su vanzemaljska bića, koja ne trpe nasilja ni u kojem obliku; oni dolaze kad se ti najmanje nadaš, a neće ti doći, kad ti najviše žudiš za njima. Uzalud se znojíš i oštriš pero, ni Pegaz ni Muza ne dolaze po narudžbi. Osim toga svi egoisti (sebičnjaci) su jako loši pisci, stoga: ako želiš da stvaraš, moraš da zaboraviš na sebe, a to možeš samo onda kada stvaraš. Preneti sebe u druge, a druge u sebe — to je idealizam, to je znak visoka i uzvišena duha i to je, napokon, prvi i najvažniji paragraf stvaralačkih zakona uopšte. Sećaš li se, možda, one Preradovićeve:

»Ti Pegazu svome
Vijek dižeš glavu;
Sve badava, brate,
On misli na travu? ...

To je zaista pravo evanđelje za sve one koji pišu, kako se kaže, »radi imena«, a ne radi ideje, to jest: radi toga, jer imaju nešto da kažu. To su obični škribanti (pisari) i uništitelji hartije i crnila i takve bi nitkove trebalo drakonski (Drakon, starogrčki zakonodavac, za kojeg se kaže, da su njegovi zakoni bili krvlju pisani) kažnjavati. Ideje su cilj, a umetnost je sredstvo!

Ova je maksima (načelo) u mome »Dnevniku« ispisana debelim crvenim pismenima i dvaput podvučena; to je moj motto (lozinka), moj epigraf (načelo, natpis) i moja misao vodilja; ja pišem samo u tom znaku, uvek hoću nešto da kažem, jer inače bacio bi pero u zapećak.

6

Vredaju te i tebe to boli. Ja, na primer, na sve uvrede odgovaram prezivim osmehom onoga koji oprašta, onakvim osmehom kakav sam video na slici jednog starog majstora, gde je naslikana Hristova glava trnjem okrunjena:

»Oprosti im, Oče, jer ne znaju što čine!«

S uvredama obično se dešava kao s dosadnim crkvenim procesijama: uvek se vraćaju upravo na isto mesto s kojega su i pošle i nije potrebno da se čovek radi njih žalosti. Treba opraštati, jer opraštati može samo biće s uzvišenim duševnim shvatanjima; neznalice i nitkovi ne znaju opraštati, oni su došli na svet samo radi toga da se izvrši neminovni razvitak beskonačnog prirodnog zakona, koji se ispoljuje u neprekidnom dolaženju i odlaženju, postajanju i nestajanju: panta rei! (sve se miče).

A najuzvišeniji i jedini credo (Vjeruju) svakog čoveka plemenitog duha uvek beše, je i uvek će biti:

»Per aspera ad astra!« (Trnovit je put do zvezda.)

Zato neka te ne bole vredanja sa strane, ti ostani pri svojim idealima i napiši štogod lepoga za »Sokolić«, jer samo tako ćeš me uveriti da ne zaslu-
žuješ da ti se ne veruje što govoriš.

Zdravo!

Tumačenja u zagradama ispisalo je uredništvo zbog lakšeg razumevanja.

Vilko:

Josip Juraj Štrosmajer

Nikada ne sme da nam prođe dan 4 februara, da se ne setimo biskupa Štrosmajera, biskupa velikana, biskupa čoveka. Retki su pojavi među čovečanstvom, da iz njega nikne čovek, koji živi, radi i žrtvuje sve za narod, da među narodom deli levo i desno pomoć svakome, komu pomoći treba. Mi jamačno znamo za one njegove dragocene darove, koji se zrcale na zagrebačkom univerzitetu, Galeriji slika, Narodnom pozorištu i đakovačkoj katedrali. No gde su oni veći i manji darovi njegovi, koje su primili ne samo mnogi ljudi, nego i celi narod. Naš biskup Štrosmajer bio je velika duša delom i rečju — bio je čovek. Njegovo plemenito, tankoćutno i osećajno srce grejalo je jednakom toplinom ceo naš narod od Jadrana sve do Crnog Mora, pa i dalje sve do sibirskih snežnih poljana. Svećenik svoje vere ljubi jednako svoje vernike kao i druge ljude drugih vera. Posvećuje svoj veličanstven dar — đakovačku katedralu — zbliženju, ljubavi i slozi svoga naroda i sjedinjenju crkava. On u svojim delima ne preza ni pred Rimom, niti pred carskim Bečom, već mirne i čiste savesti ostvaruje svoje ideale za koje živi, radi i mre.

Dragi moj naraštaju! Sledi stope velikih otaca svojih. Neka ti one budu putokaz u tvom životu. Ti svetli primeri naše prošlosti neka vazda obasjavaju s tvoga obzorja tvoju putanju, kojom ideš budućnosti u susret. Veliki darovi srca i duše velikog biskupa neka te nauče kako se za domovinu živi i radi. Neka je slava biskupu Štrosmajeru i hvala njegovim delima među jugoslovenskim naraštajem!

Josip Juraj Štrosmajer

Zrakoplovnica

(Dalje)

Vsega tega pri togi zrakoplovnici ni. Tej daje in ohranjuje obliko trdno, danes samo še duraluminijasto (zmes aluminija in jekla) predalčasto ogrodje. Lesenega ogrodja, kolikor vem, ne uporabljajo več. Kakor pri letalu, je tudi tukaj najboljša oblika vreteno, to je oblika kakoršno ima n. pr. padajoča kaplja; spredaj pakrogla in debelejša, zadaj čedalje tanjša z ostrim robom

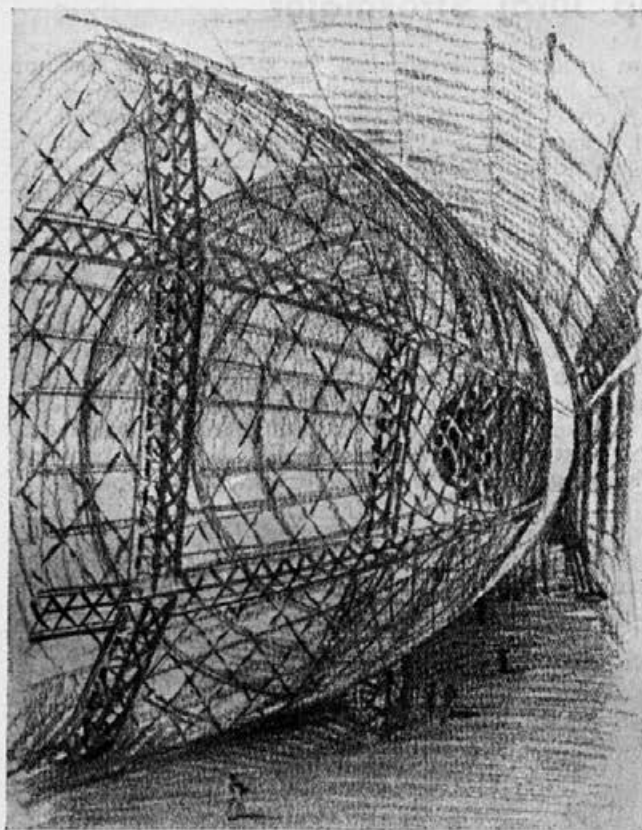
ali ostro konico. Računi, poskusi in skušnja so pokazali, da je pri taki obliki zračni upor najmanjši. Zračni upor je pa škodljiv, ker ovira pri vožnji, niža torej hitrost, s tem pa poveča obratne stroške.

Tako vretenasto obliko daje trupu ogrodje. Pomembnejše pa je, da more s svojo trdnostjo kljubovati vetru, prenašati težo plovila in pritisk plinskih mehov.

Opisali bomo eno izmed najdovršenejših zrakoplovnic LZ 127¹ in bomo pri tem najboljše spoznali to vrsto plovil.

Ogrodje je podobno velikanski smodkasti kletki.

Vsi deli so iz posebnih oblikovanih, stisnjenih in med seboj kakor železen most troali štrikotno zvezanih in zakovanih delov. Tako, skoraj bi dejali, pajčevinasto ogrodje je neprimerno lažje, pa prav tako trdno kakor če bi bilo iz celega. Vsak košček kovine, ki

Ogrodje zrakoplovnice

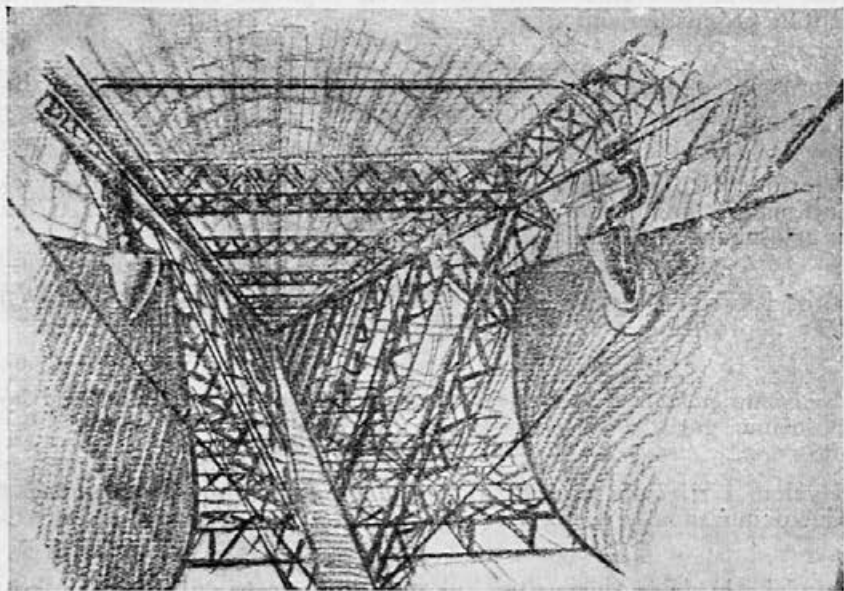
ni neogibno potreben, je izrezan, samo da ni nobenega grama nepotrebne teže.

V razdalji 15 m drug za drugim so zvršeni 28-terokotni glavni obroči, ki so zavoljo trdnosti prepeti iz kota v kot z jekleno žico (sl. 3). Na vsakih 5 m je ograjen pomožni obroč, ki ni prepet. Obroči so zvezani z vzdolžnimi gredami. Tudi predali med obroči in nosilci so okrepljeni

¹ »LZ 127« pomeni »Luftschiff Zeppelin«, izgovori »Lüftšif Cépelin«, torej zrakoplovnica Zeppelin. Številka 127 pove, da je to 127. zrakoplovnica, ki jo je zgradila tvrdka Zeppelin. V resnici je ostalo 10 zrakoplovnic zaradi konca vojne samo v načrtih.

s preponami iz jeklene žice. Na to žičnato mrežo se tudi naslanja odevalo. V notranjosti vodi ob tleh od sprednjega do zadnjega konca čvrst trikotasti gredelj, ki je hrbtnica plovila (sl. 4). Obenem služi za glavni hodnik. Ob njem so prostori za posadko, za nadomestne dele, zaloge goriva in hrane, tovor, prtljago in pritežek. Za pritežek rabi voda. Nad glavnim hodnikom je malo pod osrednjo osjo trupa pomožni hodnik za nadzorovanje mehov z nosilnim in pogonskim plinom.

Ogrodje pokriva odevalo iz lahke bombaževine, ki je preličena s svetlo zmesjo celonovega laka in aluminijevega prahu. Svetla barva in kovinska primes odbijati škodljive sončne žarke in varujeti pred njimi blago plinskih mehov, plin pa prevelikega segretja. Kako skrbno odpravljajo tudi najmanjši zračni upor vidimo po tem, da vnanjo plat odevala zgladijo s smirkom; pa saj bi ogromna površina res občutno zvečala upor in znižala hitrost ce bi bila raskava.

Glavni hodnik. Na levi in na desni sta dve posodi za pritežek (voda) z dovodnimi cevmi

Glavni obroči dele notranjost v 17 predelov. V vsakem je meh s kakimi 4000 m³ nosilnega plina. Mehovi so torej med seboj čisto ločeni, kar je za varnost potovanja neprecenljivo, saj zrakoplovnica lahko plove tudi če iz enega ali iz več mehov plin uide. Tudi se laže in cenejše ureja ravnovesje, ker je treba izpustiti plin samo iz enega meha ali iz ene skupine mehov, kakor pač nanese.

Dvanajst mehov seže samo do pomožnega hodnika sredi trupa. V spodnji polovici so mehovi s pogonskim plinom za stroje. Ta plin je približno tako težak ko zrak. Na potu se zato ravnovesje zrakoplovnice nič ne spreminja, ker postopoma porabljeni plin sproti nadomešča zrak. Pri bencinu ali drugem tekočem gorivu, ki ga vozimo s sabo do 30.000 kg, se plovilo čedalje bolj lajša. Zato ga je treba od časa do časa uravnotežiti s spuščanjem plina. Ta je pa drag. Mehovi so iz posebnega blaga, zlepljenega iz lahke bombaževine in več slojev živalskih črev. Skozi tako tesno blago plin skoraj ne uhaja. Vsak meh ima samodelen varnostni zaklopnik, ki je z vzmeti prirejen tako, da plin lahko skozenj uide brž ko je dosegel pritisk v mehu določeno stopnjo.

(Se nadaljuje)

Aforizmi

Ne okreći se ni lijevo ni desno, nego idi nepokoljevivo svojim putem i slijedi samo razum, jer razumom se uređuje život i dokučuje cijeli svijet. (Da li može čisti razum da usreći čovečanstvo?! — Op. ur.)

Poštuj svakog čovjeka i misli da je čovjek hram ljubavi. Zato čini dobra djela, jer da budeš zao, šteta je.

Kao kritik u svemu budi objektivan i govori ljudima i stvarima s temeljitim promišljanjem.

Oprosti svaku uvredu i zaboravi zlo koje ti čovjek učini, jer ljudske mane su posljedice njihove duševne sljepoće.

Vjeruj čvrsto u sebe i svoj uspjeh, i ne zaboravi da se u čovjekovoj nutrinji nalaze najveće stvaralačke moći; da moć uspjeha leži u izbjegavanju grješaka.

Kroz iskustvo i nauku uspjeće geniji radom, da otkriju jedan po jedan krajičak neprozirnog vela, koje nam zaklanja neizvjesnu budućnost.

Ne samo pošten čovjek, nego i zločinac među dobrima postaje bolji, a među lošima gori.

Hvalom i riječima ne odužujemo se ni domovini, ni herojima; njima se odužujemo samo djelima.

Ljudska hvala je slična ptici kukavici, koju često čuješ, ali rijetko vidiš.

Hrabrost i ljubav prema svojoj naciji, najmoćnije su oruđe u rukama heroja.

Život velikih ljudi uči nas kako se umire, a smrt njihova kako treba da se živi.

Zahvalnost potomstva prema domovini i naciji najbolje se očituje u novim žrtvama i pregnućima.

Put istine vodi preko trnja i Golgote i on nije ravan, ali će onaj ko po njemu ide, biti slavan.

Želiš li ostvariti svoj ideal, onda stoj uz njega kao tvrda stijena, jer znaj da jaki ne idu dalje od svojih uvjerenja.

Ljubiti domovinu, sjećati se uspomena i imati svoj ideal, to je moj jedini raj.

O smrti

Odlomci iz moga »Dnevnika«

1.

Smrt ne postoji, to je neminovni zakon večnosti i prirode, koji jednako važi za materiju kao i za duh; to je, s druge strane, himerična i relativna pretstava u mozgovima sićušnih pigmeja i mediokriteta, kojima je ta pretstava neophodna potrebna da im da dovoljno snage da postanu toliko glupavi koliko jesu, to jest, da se fiks-idejom o smrti, koja za njih znači apsolutno uništenje, nadoje ljubavlju za mizeriju bedne i sramotne čulnosti i da zamrže sve što je veliko, uzvišeno i večno.

2.

Okončanje našeg fizičkog života bilo bi vredno da se nazove našim konačnim svršetkom samo u tom slučaju, kad ne bi postojao duh i misao, to jest, kad bi čovek bio samo smesa izvesne materije. Pa i tada besmrtnost ima udela u večitom procesu vasijskog zbivanja, jer je i materija — upravo kao i duh — besmrtna, beskonačna i večna; ona je neuništiva i ta njena neuništivost bazira baš na neminovnom procesu umiranja, a to umiranje nipošto ne znači prestatan života.

3.

Kao što je potrebno da umiru životi iz botaničkog i životinjskog sveta u svrhu da se njima, putem ishrane, održe egzistencije ljudi, tako je u istoj meri potrebno da se žrtvuju životi iz ljudskoga sveta kako bi se omogućila egzistencija podzemnom zoološkom svetu. Svojem najsavršenijem detetu, čoveku, odredila je, meutim priroda specijalni privilegij kao garanciju za besmrtnost, a to je savršena koncepcija uma i duha. Koristeći se tim privilegijem, čovek dolazi u mogućnost da sačuva spomen na sebe pred generacijama koje dolaze, a taj spomen mora neminovno da bude sazdan na temeljima konstruktivnog umnog i duhovnog rada i stvaranja kako individualno, tako i kolektivno. Iako su Njegoš, Kranjčević, Prešern, Cankar, Dante, Gete, Šekspir i mnogi drugi stvaralački duhovi prošlih vekova već odavna svojom fizičkom egzistencijom prestali biti, to jest: oni su »umrli« — ipak snagu njihovog duha mi još i danas osećamo, mi divno spoznajemo koliko su stvaralački bili ti umovi, svuda nas njihova imena potsećaju na njih i — samo još budalama nije jasno da oni nisu umrli.

4.

Čitao sam dela nekih klipana i sićušnih piskarala, koji su bili toliko bezobrazni da su se nazivali čak filozofima i tu sam pročitao tolike gluposti da tri meseca nisam mogao doći k sebi. Oni su, nažalost, našli svojih imitatora u priličnom broju, koji su to svoje majmunisanje opet proširili u mase ograničenih individua i tako je u glavnome i nastao onaj smešni strah pred smrću. Naročito je žalostan i glup način kojim je bolesni starac Epikur »učio« i »savetovao« ljude o tome, kako treba ovaj život proćerdati u što je moguće obilnijim čulnim ekstazama, jer da će smrtni čas svemu činiti kraj:

»Edite, bibite, post mortem nulla voluptas...« što bi se na našem jeziku reklo: jedite, pijte, posle smrti nema uživanja. Tu žalosnu i bedno fantazmagoriju nasledio je, nažalost, i veliki francuski književnik Anatol Frans, i on je bio takozvani epikurejec.

5.

Najveći i, bez sumnje, najstrašniji filozof-pesimista, Artur Šopenhauer, osudio je ovaj svet na propast potkrepljujući tu osudu, činjenicom, da je život prepun čeznutljive borbe za srećom koja se, međutim, nikada dostići ne može do apsolutnosti — ali je ipak odlučno stao u obranu besmrtnosti uma i duha:

»Da neko bude besmrtn, potrebno je da stvara i radi, radi i stvara; ko tako provede svoj život, udario je smrt mačem po glavi.«

U svojoj pesmi »Smrti« peva Kranjčević također o svojoj velikoj veri u besmrtnost duše i postojanje zagrobnog života:

»I ja znadem da sam bio veće
Pre neg škrinu zibka mog života;
I ja znadem da me nestat neće
Kad me tvoja vječna sila smota...«

Jedan od nami najbližih i još živućih filozofa koji je nasledio Sokrata, Miljenko Vidović, u svojoj studiji »Tajna smrti« upravo se jednom ledenom ironijom ruga onome čega se ljudi toliko plaše i što nazivaju »umiranjem«; on ide još dalje, pa ismejava ljude koji se boje smrti i naziva ih običnim neznalicama:

»Kada bi danas uskrsnuo čovek iz starih egipatskih ili babilonskih vremena, on bi zaista našao goleme promene, napretke i reforme u svim oblastima ljudskog života, samo bi u pitanju smrti video da ljudi nisu za punih 5000 godina ni koraka pošli napred. Pojam smrti ostao je vazda nerešen, neodgo-netnut i neobjašnjen...«

Tolike smo, dakle, neznalice!

6.

Dozvoljavam si, napokon, da iz ljubljanske revije »Življenje in svet« (št. 19, od 28—XII 1935 g.) prevedem zadnji stav jedne studije o mortalitetu i problemu umiranja, koja u originalu nosi naslov: »Kdaj človek umira?« — jer na ovom mestu pisac (»ebr«) izvodi o besmrtnosti zaista divan zaključak, koji bi svaki skeptik u tom pogledu trebao da si dobro utuvi u glavu:

»Najveće zagonetke našeg postojanja jesu život i smrt. A rešenje tih zagonetki ne može biti smisao korisno upotrebljenoga života. Smisao života ostaje uvek rad i stvaranje. Samo to savladuje smrt i sasvim nam olakšava samrtni čas...«

7.

Dakle: radimo i stvarajmo, jer život je kratak i svirep, on ne vodi računa o našim željama i željicama, nego mi moramo da vodimo strogu evidenciju o njegovim kapricima i hirovima. Radimo i stvarajmo, ostavimo za sobom duboke linije stvaralačkog rada, ostavimo veliko ime u istoriji sveta, nastojmo da prestignemo i Tirša i Getea, i Kranjčevića i Prešerna, jer samo tako ćemo prevariti zlobnu Smrt, samo tako ćemo postati besmrtni i samo to je — napokon — najviši ideal za koji vredi živeti i umreti, to je najsvetiji »Credo« svakog plemenitog čoveka, a Sokola posebno.

Zdravo!

Trkom iz Sarajeva na Jahorinu

Trčaćemo na Jahorinu, objavio je brat Vlado. Do Jahorine ima blizu tridesetpet kilometara; treba se popeti od 500 na 1700 m, i to peti se dva-put; trčao sam u Podlugovima šest i na Romaniju petnaest kilometara, ali Jahorina je velika, da, i narodna pesma to potvrđuje. Mislio sam i odlučio da idem. Polazak je određen za nedelju rano ujutru odmah iza pola noći. Jedna grupa braće i sestara je otišla ranije vozom, da nas dočeka i ponela naš prtljag. Uoči dana polaska u domu je zabava, a mi odosmo kući rano, da se ispravimo za naporan put, i da se ne bi desilo da ko prespi, to smo se grupisali te noći sve po dvojica.

U pola noći svira budnica. Obučeni samo u lakoatletske gaćice i majicu i s srvenom maramom, samo jedna ima bele tačke, da se zna ko je vođa. Svaki dobije po sedam kocki šećera. Gledam kocke, mislim na Trebević i Jahorinu. Pola sata — oštra zapovijed, »zbor!, razbrojs!«, na desno! napred!«. Nisam se dobro još ni osvestio i već sam se našao na cesti. Iza nas pred domom mnoštvo braće, koji su nas ispratili. Pljesak, srećan put i utonusmo u sami sa svojim mislima. Trčimo kroz grad, kod prvog hotela zapita nas mrak sami sa svojim mislima. Trčimo kroz grad, kod prvog hotela zapita nas da mu se rugamo. Miljacka ostaje za nama, penjemo se uz Trebević. Divna mesečina nas prati, vidi se kao po danu, jaka uzbrdica. Gledam vođu, koji grabi stazu kao gladan vuk. S desne strane vidim vrh Trebevića, koji se ocrta na tamnom nebu kao da je izrezan iz kartona, a iza njega gledam kako se kupe neki oblaci, nevino beli kao što su bele naše gaćice; sasvim sitni. Pod nama se pruža Sarajevo kao neki začarani grad miran i tuđ u bledilu mesečine. Pod vrhom prva kocka šećera nekako godi. Jedan i po i mi smo na Trebeviću kod prvog šumara. Prva etapa je prošla bez napora, još smo laki ko pero. Zapadamo u duboku šumu, koja nas gostoljubivo prima u svoje meko krilo. Ne može da nas pozdravi, ali zato joj mi razdragani kličemo dobrodošlicu, a stari bekrija mesec nas sumnjivo motri nadajući se našem porazu. Pred nama se otvara divna dolina Miljacke sva srebrnena sa svojim selima, cestama i poljima. Divan čaroban sag. Kad ga pogledaš zastane ti u prvi mah dah, osećaš, kao da rasteš u visinu do neba, dok se odjednom nešto ne prekine u tebi da poleti u dolinu kao lud, pijan lepote. Plivamo kroz divnu mesečinu i niko se ne usudi da progovori i jednu reč. Prođosmo selo, javi se nekoliko pasa čuvara, ali samo izdaleka, kao neka mistička muzička pratnja. Opet se penjemo, a svaki čas se neko okreće na dolinu, koju ostavljamo. Svaki pojedinac se nekako stidi, da ga je priroda onako obuzela, želio bi da bude sam pa da se smeje i plače ujedno, da skače i da bude nepomičan, da se rasprši u prah i da s mesečinom miluje prirodu, majku lepote. Vođa grabi nemilosrdno, Jahorina je daleko. Na vrhu se on prvi usudi, da naruši taj sveti mir, vrisne kao što samo Kranjac ume, pokaže na dolinu i reče: »Šteta što moramo dalje«. To nas je trglo iz sna i bacilo u stvarnost. Naše noge polako osećaju dvosatno trčanje i već drugi uspon na 1200 m. Nebo se naoblakuje, mesec uzmiče pred našom ustrajnošću, sve češće udara neko nogom o kamen i naša zaliha šećera se polako smanjuje. Kod Bistrice ulazimo u okrilje Jahorine. Tu sedi pokraj vatre nekoliko planinara, ali dok se oni snađu, mi smo im već odavno zamakli za prvu okuku. Zadnja trećina puta je najteža i staza postaje sve lošija. Zašli smo u klanac, a mesec se je postidio da smo ga pobedili te se sakriva za oblak. Vođa juri, treba ga držati, da ne pobjegne. Vođa nije toliko treniran i popušta, a za njim i mi ostali. Čujem glas vode »da se pojede još sav ostali šećer, na Poljicama smo«. Prenem se, Poljica, još deset minuta i ~~evo nas~~ na cilju! Svi dobijemo neopisivu snagu, da li od zadnje kocke šećera ili od čega drugog, ne znam. Uz zadnju i najžešću strminu poletismo kao ptice i u tri i četvrt stigismo na vrh Jahorine.

Josip Juraj Štrosmajer

4 februara

Kome nije poznato ovo ime? Od Subotice do Kotora, od Devdelije do Radovljice, svuda se znade za ime velikoga vladike đakovačkoga, za njegova slavna dela!

Bio je Jugosloven! Jugosloven srećem i dušom, rečju i perom, mišlju i delom. Bio je mecena svakog pokreta, koji je išao za jačanjem narodne svesti, za učvršćenje jugoslovenske zavetne misli, za slobodu i ujedinjenje jednokrvne braće Srba, Hrvata i Slovenaca.

Pogledajte! U Đakovu podiže velebnu katedralu, koju posvećuje: »jedinstvu crkava, slozi i jedinstvu naroda moga«. U Zagrebu udara temelje univerzi, otvara Jugoslovensku akademiju znanosti i umjetnosti. Finansira svaki narodni pokret, nastupa na svakome mestu kao pobornik sveslovenske uzajamnosti, kao pionir jugoslovenske misli.

I caru austrijskome u lice kaže, kada ga ovaj prekorava radi jednog brzog, koji je uputio ruskom caru povodom 800-godišnjice pokrštenja: »Veličanstvo, moja je savest čista!«

Znali su za njega po svoj kugli zemaljskoj, osobito nakon njegova govora na koncilu vatikanskome, gde se je oborio na predlog o nepogrešivosti pape.

Njegovo dopisivanje s Račkim najbolje nam slika njegove misli i osećaje, kojima je bio veran za celoga svoga života u radu za svoj narod.

Mi Sokoli mu najviše dugujemo, pa mu kličemo iz dna duše:

Hvala Ti i slava, veliki vladiko naš, apostole i prvoborče svete misli jugoslovenske!

Loški potok — Šegova vas

(K članku »Loški potok« v 1. številu, str. 10)

V temi

(Odlomek.)

Lahna sapica je božala vitke ciprese, se od njih poganjala na sive skale in bežala dalje na jug. Morje pod Akropolo se je prelivalo in šepetalo pozdrave vitkim jadrnicam, ki so se pozibavale v pristanu.

Visoko nad Akropolo sta jahala jezdec v prašni popotni obleki; poznalo se jima je, da sta prijezdila od daleč. Njiju duši sta poigravali in se veselili krasnega jutra. Prvi jezdec je jahal nekoliko naprej, kadeč iz pipe. Zdaj pa zdaj si je pogladil sivo brado in se ozrl po tovarišu. Drugi jezdec je zamišljen jahal za njim in se ni zmenil za nič okrog sebe. »Kaj premišljuješ Jakob?« vpraša čez čas prvi jezdec. »Dogodek mi je pred očmi, ki sem ga doživel tu v svoji mladosti,« odvrne Jakob. »Kakšen dogodek?« začuden vpraša prvi jezdec. »Čakaj, povem ti ga, Tomo!«

»Večkrat sem ti že omenil, da sem preživel tu svoja mladostna leta. Obiskoval sem gimnazijo in dobro mi je bilo, ker je oče imel dovolj sredstev, da preživi mene in sebe, kajti mati mi je že v drugem letu umrla. Bil sem krepak fant, ki sem znal izvrstno sukati meč in tudi jezik. Zgodilo se je to v gimnaziji kjer je predaval profesor Filopika. Tako krasno je opisoval kraje in dežele, da sem kar gorel od želje, da bi mogel potovati. Prišli smo ravno do Grenlandije (seveda v predmetu), in ko je stopil profesor v sobo, je vse potihnilo. Začel je predavati. Tako lepo jo je opisal, da se nisem mogel premagati. V srcu sem sklenil, da jo v najkrajšem času obiščem. Oh, jaz, mladostni tepček! Po vse noči sem tuhtal in končno sem naredil načrt. Pridobil sem si še dva tovariša in v kratkem smo morali odpotovati. Urejevali smo samo še razne malenkosti, ki se rabijo na potovanju. Dogovorili smo se tudi z nekim ribičem, ki je imel precej dobro jadrnico, da nas popelje do Gibraltara. Seveda oče o tem niti slutil ni.

Krasen dan je bil, ko smo se vkrcali na jadrnico. Jaz Jovo in Kešvo, to je bilo članstvo ekspedicije. Odrinili smo od brega in zapluli na odprto morje. Težko je bilo slovo. Žalostni smo sloneli ob jamboru in zrl po domu. Da bi vedeli, koliko bomo pretrpeli, se ne bi nikoli odpravil na tako pot. No, končno je izginila suha zemlja in vsak je začel kaj delati. Dva dni smo se tako vozili, tretji dan pa se je nebo zatemnilo s črnimi oblaki in začel se je ples. Mornar, oziroma ribič, je slonel na kljuno in molil, mi pa smo se tiščali pod krovom in jokali. Da, vsi smo se kesali, da smo kaj takega storili. Vedno huje je vihar premetaval ladjico in morje je vedno huje razsajalo in se penilo in suhe zemlje ni bilo videti, ker smo bili na sredi morja.

Črna noč je bila. Ribič nas je sklical na krov in nam dal rešilne pasove, ki smo jih bili iz previdnosti tudi kupili. Molče smo si jih navezali in se borili z viharjem, da nas ni pomedel s krova. Tako smo stali približno eno uro. Stali bi morda še dan ali še več, da ni stresel naenkrat ladjico strašen sunek in izgubili smo zavest. Le toliko vem, da sem se premetaval po vodi in da sem končno obležal na neki trdi stvari in zopet zaspal.

»Vstani, Jakob!« je bilo prvo kar sem začul. Začuden sem odprl oči in pogledal okrog. Bil sem na otoku, ki je bil popolnoma gol in brez dreves. Ležal sem na skali in tovariš me je polival z vodo. »Kje sem?« sem vprašal. »Sami ne vemo kje,« so mi odgovorili. Končno sem vstal in si natanko ogledal otok. Že takoj se je videlo da je vulkanski. Povsod je ležal pepel in iz razpok so uhajali plameni in pare. Tudi gorko je bilo, kot v zakurjeni sobi. No, dolgo se nismo obotavljali. Použili smo jedila, ki so nam ostala, kajti rešili smo se na ta neobljuden otok, na videz brez živil in gledati smo morali da čim bolj varčujemo s huano. Ladja se je razbila ob čerch, ki so bile pred otokom in le nekaj stvari je voda naplavila na obalo. Tudi ribiča smo pogrešali. Gotovo je utonil. Bog mu daj večni pokoj!

Ko smo pojedli, smo se odpravili v notranjost. Najprej smo hodili po ravnini, naposled pa se je pojavil strm hrib. Plezali smo nanj in po težki hoji prišli do poševnega rova, ki je vodil v notranjost hriba. Prenočili smo ob rovu in drugo jutro smo hoteli nadaljevati pot. Radovednost pa nam ni dala miru in smo sklenili, da pojdemo v rov. Naredili smo plamenice in jih prižgali, nekaj smo jih pa shranili v nahrbtnike, ki smo jih napravili iz ostankov jadrovine. Potem smo še pojedli vsak svoj del in krenili smo v rov. Hodili smo in hodili, a rova ni bilo konec, ko sem opazoval počrnele stene, me je obšel čuden strah. A premagal sem se in šel naprej. Slednjič se je rov strmo nagnil in začeli smo se plaziti po črnem prahu, ki nam je segal do kolen. Skoraj bi rekel, da smo se drsali, tako je bilo strmo. Vedno strmejša je postajala in nazadnje smo se zadržali v globino. Plamenice so ugasnile in tovariša sem izgubil izpred oči. Precej dolgo sem tako letel v globino, ko sem končno priletel v prah, ki ga je bilo že do pasu. Tudi je bil pepel mestoma zelo vroč. Tipal sem, da bi dobil plamenico, a sem zagrabil Jova za roko. Tega sem se zelo razveselil, tudi Kešvo se je oglasil.

Prižigal sem plamenico, ko je od sten zagrmel silen krik. Obenem me je nekaj zgrabilo za roko in prevrnil sem se v globino. »Zdaj me je konec«, sem si rekel. Toda mislil sem, da bom priletel v ogenj, a sem v vodo. Bila je topla. Tovariša sta se tiščala stene boječ se, da ne utoneta. Kajti že pri steni je bilo vode do ust. Po dolgem trudu sem prižgal plamenico in zagledal strašen prizor. Iz desne stene je švigal ogromen plamen, a od stropa je lila voda. Ne lila, ampak drla z silno močjo v ognjeni rov. V ozadju na drugi strani pa je bil rov, ki je bil popolnoma suh. Jovo se je nečesa spomnil in pobral vse pasove ter jih zvezal. Nato je privezal en konec okrog pasa, enega pa je dal meni. Tedaj se je zagnal v vodo in čez nekaj časa je prilezel na drugi strani ven in se stisnil v rov. Isto sem hotel storiti tudi jaz. Splezal Kešvu na ramena in se pogнал. Strašen vrtinec me je zgrabil. Napel sem vse sile, da splavam dalje. Zaman. Vrv se je utrgala in jaz sem z neznansko silo zdrčal v rov. Ko sem končno dvignil glavo nad vodo, sem jo hitro skril, kajti nad glavo so švigali plameni, ki so mi osmodili lase. Vedel sem, da bom moral umreti. Zato sem zatisnil oči in se potopljen v vodi prepustil njeni sili, ki me je nesla vedno dalje. Čez dalj časa sem hotel zajeti zrak in sem pomolil glavo iz vode. A silno sem se začudil, ko sem opazil, da ni nikjer več ognja. Le v dalji sem zagledal odprtino, v katero se je izgubljala voda. »Gotovo je prepad«, sem si mislil in že sem gledal, kako se rešim. Ob strani vode je bila nekaka obala in tja sem se po silnem naporu splazil. Ker sem bil radoveden, kaj je v tisti odprtini, sem šel tja. Ko sem prispel do roba, se mi je odprl veličasten prizor. Voda je z silnim grmenjem drla v globino. Na dnu pa je bil nekakšen vodometa, ki je metal kamenje prav do moje odprtine. Neprestano je treskalo. Bil sem že napol oglušel, ko se je čul strašen pok. Naenkrat me je vrglo nazaj in letel sem po zraku kakor bilka. Padel sem v nezavest.

Zbudil sem se v strugi, ki je po njej preje drla voda, a je bila sedaj polnoma prazna. V daljavi so se čuli glasovi. Joj, kako sem se razveselil, ko sta se prikazala tovariša Jovo in Kešvo. A končno smo začeli bežati iz tega strašnega, a vendar tako veličastnega kraja. Dolgo smo bežali po različnih rovih. Naposled nam je zableščalo v oči zlato sonce. Popadali smo na zemljo in zaspali.

Kar je sunil prvi jezdec Jakoba, ki je pripovedoval dalje, v škorenj in pomežiknil proti grmovju. Jakobu je zastala beseda in z gibčnostjo, ki jo ne bi pričakoval nobeden, izvlekel in nožnice meč. Toda ljudje, ki so čepeli za grmovjem so ostali mirni in se niso zmenili za popotnika. Zato je Jakob spravil meč in jezdila sta naprej.

Večer, krasen večer je pričal, da sta v južnih krajih. Zvezde so migljale na nebu in doli v mestu se je videlo vse polno luči, ki jim je dala še lepše lice luna, ki je vstala izza gor. Popotnika sta zrla v to krasoto in molčala.

Hajrudin Ćurić, Sarajevo:

Bosansko-hercegovački sukobi u prvoj polovini 19 veka

(Nastavak)

Ali-agino imenovanje pašom bilo je, svakako, posledica njegovog lojalnog držanja u celom ovom pokretu protiv reforama. Ovaj sultanov akt bio je za Ali-agu još jedan dokaz sultanove pažnje, još jedan plus u njegovoj službenoj lestvici. Njim je on odlikovan, data mu je prednost nad ostalim prvacima Hercegovine. Njim je on, istovremeno, trebao da bude još jače vezan uz sultana. U turskim prilikama u kojima se nalazio, zapovest o postavljenju za pašu došao mu je kao najbolja moralna potpora za borbu protiv neprijatelja, koji su ga opkoljavali. Njegovim neprijateljima najviše su smetale zima i glad. Razabравši ovo od svojih ljudi, novoimenovani paša odlučio da izvrši napad i da se reši opsade. Noću između 26 i 27 februara (9 i 10 marta) 1832 otvori grad i navali nenadno na neprijatelje. Među njima bio je i njegov polubrat Hadži-beg, gospodar Hutova i najpouzdaniji pomagač »Zmaja od Bosne« u njegovom pothvatu protiv Ali-age. I ovoga puta behu neprijatelji novoga paše potučeni, a među poginulim bio je i Hadži-beg. Pamučina spominje da mu se Ali-paša u poslednjim časovima narugao: »Jadni hadžijo! Šta je to s tobom bilo? Kao da te je koza rogovima izbola!« Iza ove pobeде saзва Ali-paša svoje pristaše na zbor. Tu je zaključeno da se neprijatelj dalje progoni. Budući da su ga hrišćani revno pomagali, obeća im da će ih izjednačiti s muslimanima. Oterавši neprijateljsku vojsku ispod Stoca, Ali-paša, na čelu svojih pristaša, odlazi u Nevesinjsko Polje i odatle proteruje ostatak neprijatelja. To je bilo koncem marta 1832 god. Meseca aprila iste godine posla Gradaščević još jednu vojsku protiv Ali-paše. Nju je vodio Mujaga Zlatarević skupa s Krbeševićem Hadži Ahmed-agom. Polovicom aprila došla je ova vojska do Nevesinja, potukla Bašagu Redžepašića i poharala mu imanje. Ali-paša je uvideo da se na otvorenom polju ne može sukobiti s vojskom koja je, po Pamučini, brojala 12.000 ljudi. Zato izabra najpouzdanije ljude između muslimana i hrišćana, i zatvori se s njima u stolački grad.

**Tekija
(derviški
samostan)
Ali-paše
Rizvan-
begovića
u Mostaru**

Snimio:
Hajrudin
Ćurić

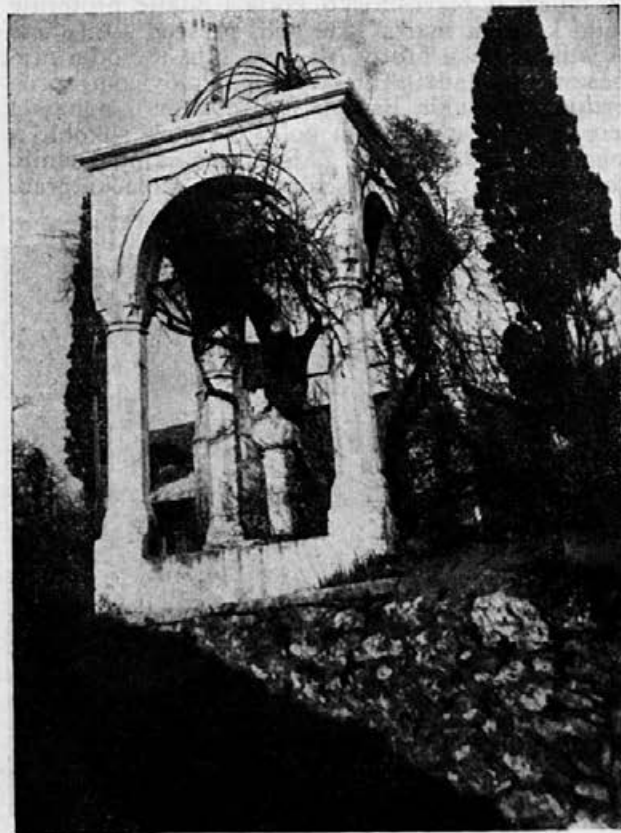
Smail-aga Čengić, Hasan-beg Resulbegović i Bašaga Redžepašić skloniše se opet na hercegovačku granicu. Kad je Mujaga Zlatarević video da se Ali-paša povukao u Stolac, došao je 11 maja 1832 s vojskom pod Stolac i opkolio ga. U njegovoj vojsci bilo je, pored Bosanaca i Hercegovaca, naročito Mostaraca, Ljubušaka i Počiteljaca, koji nisu bili skloni Ali-paši.

U isto vreme dok je ova vojska opsedala Stolac, kretao se novoimenovani bosanski vezir Mahmud Hamdi-paša, u narodu zvani Kara Mahmud-paša, s 30.000 vojnika protiv Gradašćevića i njegovih pristaša. Protiv njega posla Gradašćević jedan deo vojske pod zapovedništvom Alaj-bega Todorovića Krupe Mehmed-kapetana i Hadži Mujage Prijepoljca. Prva dvojica se utaboriše kod Banjske, a poslednji kod Prijepolja. Ali kako nisu mogli doleteti jačoj sili, bili su potučeni. Mahmud Hamdi-paši bio je otvoren put prema Bosni. Čuvši za poraz svojih pristaša, Gradašćević nije klonuo duhom. On je odlučio da se i dalje bori. Sa svojim vernim ljudima krene u susret Mahmud Hamdi-paši. Na Palama (nedaleko Sarajeva) potukao je ovaj, krajem maja 1832, Gradašćeviću vojsku. Ali »Zmaj od Bosne« još nije malaksovao, iako su ga mnogi bili napustili.

Na glas o dolasku Mahmud Hamdi-paše u Bosnu, bosanska vojska, koja je opsedala Stolac, morala je da napusti opsadu i da ide u pomoć Gradašćeviću. O događajima u Bosni saznade Ali-paša potajno od glasnika mostarskog vladike Josifa. Ne oklevajući ni časa krene sa Smail-agom Čengićem (koji se povratio s hercegovačke granice) i sa svojim Hercegovcima u pomoć Mahmud Hamdi-paši, i u poslednji čas, pred samim Sarajevom njihova vojska reši bitku u korist Mahmud Hamdi-paše. To je bilo 4 juna 1832 g. Ovom bitkom skršen je otpor »Zmaja od Bosne«, i za kratko vreme on je morao da napusti Bosnu, da ode u Austriju, pa preko Beograda u Carigrad, gde je polovinom 1833 umro.

Kao što smo videli, Ali-paša je mnogo učinio za slom Gradašćevićeva pokreta. Gradašćević se bojao sjedinjenja carske i hercegovačke vojske, pa je zato i slao jedan deo svoje vojske na Hercegovinu. Time se njegova snaga smanjivala. Njegove vojske nisu mogle osvojiti tvrđi Rizvanbegovićev Stolac, glavni oslonac sultanove stranke u Hercegovini.

Ono, pak, što je »Zmaj od Bosne« predošćao, to se i obistinilo: hercegovačka vojska se sjedinila s carskom, i zadala mu poslednji udarac.

Šeh Jujina grobnica u Mostaru koju je podigao Ali-paša Rizvanbegović

Snimio Hajrudin Čurlić

Jaka Špicar, Radovljica:

Obsedeni Lojzek*

Igrica za sokolsko mladino v štirih dejanjih.

O s e b e :

Joža, bajtar,	Milan, naraščajnik,
Katra, njegova žena,	Učitelj Koren,
Meta, njegova mati,	Peter,
Lojzek, Metin vnuk,	Pavel,
Liza, konjederka,	Andrej,
Miha, sosed,	Janez,
Jaka, potujoči krošnjar,	Micka,
Boris, vodnik sokolskega tabora,	Taborniki, otroci.

Čas: Sedanjost. Med tretjo in četrto sliko mine eno leto.

Prvo dejanje:

Na desni hiša, na levi drevje, ozadje narava. Pred hišo klop. Na levi še ena klop in miza.

Prvi prizor:

Katra, Lojzek, potem Meta.

Katra (pretepa Lojzka): Ti bom dala, zanikrnež, nemarni! Še enkrat naj te dobim pri kraji!

Lojzek (kriči): Pustite me, saj nisem! Pustite me!

Meta (pride iz hiše): Za božjo voljo! Ali ga spet garbaš! Tak pusti ga že enkrat v miru.

Katra: Kaj pa še! Pustim naj ga, da počenja, kar hoče! (ga bije še naprej.)

Meta: S samim tepenjem prav nič ne opraviš pri otroku. Daj mu raje kdaj kako dobro besedo!

Katra: Ker mu toliko zaleže...

Lojzek (se je iztrgal Katri iz rok, ji pokaže osle in jezik): Baba črna! (Zbeži.)

Drugi prizor:

Prejšnji, brez Lojzka.

Katra: No, sedaj pa vidite, takle je. Le pogledajte ga, vašega angelčka!

Meta: Saj ga nič ne zagovarjam. Vem, da je vse prej, kakor priden in ubogljiv. Ali vsega pa tudi ni kriv sam...

Katra: Jaz, kaj ne? Jaz sem kriva, da je tak, jaz!

Meta: Kdo pravi, da si kriva ti. — Vsi skupaj smo krivi. Otrok je otrok in že po izvirnem grehu k slabemu nagnjen, kakor vsi ljudje. Ga je pač treba vzgojiti...

Katra: Vzgojiti, vzgojiti! Šibe mu manjka, nič drugega.

Meta: Nauka, nauka mu manjka, ne pa šibe, Katra.

Katra: Vi ga pač zagovarjate, pankrta, pritepenega. Kaj ga je sploh treba pri hiši? Kaj? Vzeli ste ga vi, rediti ga moram pa jaz!

Meta: Ti ga rediš, kaj? Ta hiša ga redi, za katero sem nekaj desetletij delala kakor črna živina in delam še zdaj. Kolikor sneva s fantom še zmeraj zaslužim, mislim. Sicer je pa bila njegova mati ravno tako moja hči in od te hiše, kakor je Jože...

Katra: Seveda, vaša Milka, to imam zmeraj na krožniku, to pridno Milko, ki je šla v svet in se tam zgubila — skrivačiča pa poslala nam v nadlego.

Meta: Molči, Katra, molči, pa nikar ne obsojaj. Milka je zginila neznano kam, ti si pa prišla z Jožem, ko se je vrnil od vojakov, od neznano kod...

Katra: Še eno mi zini, baba (skoči proti nji).

* Vse pravice pridržane.

Tretji prizor:

Prejšnji, Joža.

Joža (pride pijan od zadaj): Ali se že spet koljeta, coprnici! Mir, jaz sem gospodar pri hiši.

Meta (za se): Ježeš, že spet je pijan! (Glasno.) Gospodar si, Joža, ali koliko časa boš, če boš poganjal smreko za smreko po grlu? Sram te bodi! Dan na dan si pijan. Kaj poreko ljudje!

Joža: Pijan! Ljudje! Kaj meni mar ljudje! Pijem za svoje. Kakor nobeden zame ni šel v vojno, tako tudi nikomur nič mar, kaj počenjam. Vidve se pa nikar drevi in davi ne ravšajte, drugače bom zapodil obe od hiše.

Katra (je vzela medtem iz žepa tobačnico in parkrat krepko potegnila v nos): Kdo pa je kriv? Ali sem jaz? Če bi ne bilo tega prokletega pankrta, pa bi bil mir pri hiši.

Joža: Pankrt gor, pankrt dol! Jaz sem njegov stric in gospodar pri hiši in pravim: Mir, ženske! (Odide v hišo.)

Katra: No, le pogledjte ga, vašega sina, kakšen je! (Gre za njim v hišo.)

Meta (zase): O, ti moj Bog, kakšno je postalo pri naši hiši!

Četrty prizor:

Meta, Miha, Lojzek, otroci.

Miha (kriči za odrom): A, zdaj sem te pa dobil, ti paglavec, nesramni. (Privleče Lojzka za ušesa na oder.) Jaz ti pokažem krasti moje hruške!

Otroci: (za njima, ostanejo v ozadju in gledajo).

Meta: Kaj pa je spet, za božjo voljo!

Miha: Tu imate vašega tatu!

Lojzek: Saj nisem jaz! Niti ene nisem vzal. Prav zares!

Miha: Nisi vzal, nisi vzal! Bi le rad vedel, kdo jih jemlje in kdo jih hodj iskat.

Lojzek: Nisem, ne!

Otroci: Seveda jih je! On jih je, on!

Miha: No, ali slišite.

Meta: Kdo ga je videl? — Povej, Lojzek, ali si jih res ti potrgal?

Lojzek: Nisem jih, ne!

Otroci: Laže, laže! On jih je!

Lojzek (otrokom): Saj ste jih vi tudi, tatovi!

Miha: Vidiš, vidiš! Vi tudi praviš! Torej si le...

Lojzek: Kar za onimi idite — oni jih imajo...

Miha: A, da jih imajo! — Le čakajte me, roparji, nesramni. (Se zapodi za bežečimi otroki.)

D. Savezne smuške tekme na Pošorju

General Milenković otvarja tekme

Zbor tekmovalcev pred Ruško kočo

Peti prizor:

Meta, Lojzek.

Meta: Za vseh svetih imen, Lojzek, nikar me tako ne križaj! Popoljšaj se vendar.
Lojzek (je vzel flegmatično iz žepa hruško in jo jé): Saj so jih drugi tudi.

Šesti prizor:

Prejšnji, Liza.

Liza (vpije že na poti): Bog daj srečo, Meta!

Lojzek (zagleda Lizo, se prične režati in zmerjati): Ho-ho-ho! Šintra, šintra, šintra!
(Zbeži v hišo.)

Meta (plane za njim): Lojzek, boš tiho! — Ti zlomkov fant!

Sedmi prizor:

Prejšnji brez Lojzka.

Liza: Kaj pa se kregate, Meta?

Meta: Še v grob me spravi tale otrok.

Liza: Živ je videti, res živ!

Meta: Kaj, ko bi bil samo živ! Potuhnjen, nagajiv in nobena beseda se ga ne prime.
Tepen je pa še preveč! Pa vse skupaj nič ne pomaga. Le ne vem, po kom se je
vrgel! Milka je tako dobra punca — no ja, seveda, Bog ve, kakšen je oče!

Liza: Bo že, bo že počasi. Je pač še otrok.

Meta: Bog daj, da bi bilo. Do zdaj ni šlo ne zlepa, ne zgrda.

Liza (važno): Vaše Milke je, kaj ne?

Meta: Milkin, da!

Liza: In ga je poslala vam...

Meta: Na občino je prišel. Kdo ga je poslal, ne vem...

Liza: Ali ne ona?

Meta (tiho odkima): Nič ne vem, kje je! Zgubil je mater — in to je hudo!

Liza: Pa da mu prav nič ne zaleže, pravite?

Osmi prizor:

Prejšnji, Lojzek, Joža.

Lojzek: (prileti iz hiše).

Joža (za njim): Nobeden drugi mi jih ni pobral, kakor ti, smrkavec. (Ga zgrabi.)
Bomo le videli! (mu pretipa žepa.) Ali jih vidiš! Vse cigarete mi je pobral.
Saj sem vedel! Še enkrat! Na, polovico (pretrga cigareto in mu jo da) Imaš dovolj!

D. Savezne smuške tekme na Počorju

Prizor iz tekme v smuku

General Milenković na cilju

Meta (stopi vmes): Ali si nor, Joža, ali kaj! Otroku cigareto! Sem jo daj! (Mu vzame cigareto in jo potepta.)

Joža: Saj je že moški, ali ne! Kaj pa ve ženske razumete. (Se ziblje v hišo.)

Lojzek: (odide zadaj na desno).

Deveti prizor:

Meta in Liza.

Meta: Vsa obupana sem že radi tega otroka.

Liza: Pa da mu prav nič ne zaleže! — To je zelo sumljivo! — Veste kaj, Meta?

Meta: Kaj?

Liza: Veste, kaj bi utegnilo biti pri njem?

Meta: Kaj?

Liza: Kaj pa, če ni obseden?

Meta: Oh, oh! Kaj vendar misliš, Liza?

Liza: Ni izključeno, Meta! Prav lahko je mogoče.

Meta: Saj tega dandanes ni več. Včasih, pravijo, da so bili taki ljudje, ki so bili obsedeni, včasih...

Liza: Zakaj pa ne bi moglo biti še danes? Saj je še zmeraj isti Bog nad nami. Le vere ni več, zato pa pravijo, da ni več obsedencev. Jaz pa verjamem, da so, verjamem.

Meta: Jaz pa skoro ne morem verjeti.

Liza: No le kar poskusite! Pod zgavje mu dajte soli, ki je blagoslovljena na Štefanj dan in ko bo zaspal, poslušajte. Če bo stokal in ihtel, je obseden. To je tak gotov znak, da ni boljšega — pri moških, namreč — za ženske pa čemerika iz blagosloavljenih butar. Prav res je to, Meta, prav res! Poskusite in videli boste: Fant je obseden! Če ne, mu je pa kdo zavdal, še preden ste ga dobili.

Meta: Ne, ne, meni to ne gre v glavo.

Deseti prizor:

Prejšnji, Jaka, Lojzek, otroci.

Jaka: Tu sem pojdimo, k mizi, pa vam pokažem marsikaj novega in lepega, česar še niste videli. (Gre k mizi in odloži kramo.)

Peter: Ali če pride Miha? (Otroci gledajo plašno nazaj.)

Lojzek: Kar pride naj, ga že jaz naženem. (Otroci se smejejo.)

Pavel: No, sedaj pa pokažite, stric Jaka, kaj imate.

Jaka: Velike kupčije z vami ne bo, to vem...

Andrej: Ali pa nič. Smo vsi suhi.

Jaka: Nič ne de, pa drugkrat. Samo, da se spet vidimo, ali ne, fantiči?

Pavel: Pokažite, pokažite!

Jaka: Ti si nestrpen! Počakaj, da se malo oddahnem. (Sede.) Na sejm grem doli v vas. (Opazi Meto.) Bog daj dober dan, Meta! Nisem te videl!

Meta: Bog daj, Jok! Dolgo te ni bilo naokoli.

Jaka: Kaj češ! S trebuhom za kruhom, tja, kjer je več paše. Naša domovina je ima dosti, hvala Bogu. Samo, da smo zadovoljni in ne preveč izbirčni!

Pavel: Pokažite no, žel!

Jaka (odgrne kramo): To ste že videli — in to tudi!

Pavel: Imate še tisto miš, ki sama teče?

Jaka: Tiste ni več, ali imam drugo tako, glej jo. (Jo pokaže.)

Andrej: In žabo, ki skače?

Jaka: Tudi, tudi! Glej jo. (Jo pokaže.)

Janez: Eroplan, eroplan!

Jaka: Tudi ga imam, tule! (Ga pokaže.)

Peter: Kaj pa je v tej škatlji?

Jaka: Saj res, to bo nekaj za vas! (Odpre.) Tu so Sokoli.

Pavel: Kakšni Sokoli?

Jaka: Mali Sokoli, izrezani iz trde lepenke, ki telovadijo.

Liza: O, ti pregreha, ti. Take stvari vlačiš po svetu in jih prodajaš mladini. Ne boš videl nebeskega kraljestva, Jok, ne!

Jaka: Če bi ga moral gledati v tvoji družbi, bi se še premislil. — Da, to so Sokoli! Takole jih postaviš drugega za drugim na mizo. Tu pa so taki, ki telovadijo. — Vidite, ta je na drogu in če ga takole obrneš, pa telovadi.

Andrej: To je pa imenitno. Tako se tudi mi učimo v šoli.

Jaka: Že mogoče, ali nikoli toliko kakor pri Sokolih. — Saj je res! Sami jih lahko vidite, če hočete. Tamle dol pod Ledinami taborije, komaj uro od tukaj. Gledat jih pojdite.

Janez: Kakšni pa so?

Peter: Ali so pravi?

Andrej: Pa živi?

Jaka: Pravi, živi Sokoli. Prav za prav, le njihova mladina. Ne vem, od kod so prišli. Sotore imajo in lastno gospodinjstvo. Seveda pod nadzorstvom starejših članov. Sami kuhajo, sami pomivajo — vse delajo sami. — Kar pojdite jih gledat, ne bo vam žal.

Liza: Prav nikamor vam ni treba hoditi. Doma bodite in ubogajte!

Lojzek: Tiho bodi ti, šintra!

Otroci: Tako je! Kaj boste vi!

Liza: Le poglej jih, že zdaj so taki. Zdaj jih pa še ti trapaj. Tja jih goni! — Uh, da bi te! Ali ne veš, da bi za tistega, kdor le enega teh malih pohujša, bilo bolje, da bi mu obesil mlinski kamen na vrat in ga potopil v globočino morja? Tudi jaz sem jih videla, ko sem šla tod mimo, pa sem se obrnila proč in še tja nisem pogledala med to pregrešnost.

Jaka: Kaj pa je bilo vendar tako pregrešnega na njih?

Liza (ogorčeno): Saj so skoro čisto nagi! Cela Sodoma in Gomora!

Jaka: Kako pa si ti to videla, če nisi prav nič pogledala tja?

Liza: Molči, molči, skušnjavec! Že vem, kar vem. — Sokoli so malo prida ljudje, ki nimajo nobene vere in so še hujši kot sam antikrist. Ti pa prigovarjaš otrokom, naj jih gredo gledat. Oh Jok, ne bi hotela biti v tvoji koži na sodni dan, ne bi hotela.

Jaka: Liza, Liza! Ti si še sto let za luno! Zato ti tudi ne bom pravil in razlagal. Samo toliko rečem: Mladina gre svoje nove poti, da je mi ne moremo dohiteti...

Liza: Pregrešne poti, pregrešne, ki vodijo v pekel.

Jaka: Potem bi moral biti za vsakim gričem eden. Pa ga ni drugje, kakor tu, tu notri, če ima človek slabo vest. To je najhujši pekel, ki ga nosiš prav s seboj, kakor nosi vsak s seboj nebeško kraljestvo, če je zadovoljen in srečen.

Liza: O, ti brezverec, ti! Pomisli, kaj bo enkrat, pomisli!

Jaka (oprta kramo na rame): Ni nič časa! Je preveč skrbi za vsakdanji kruh. — Tako, tako, mladina, le pojdite jih pogledat. Ne bo vam žal. — Jaz moram naprej, da bo kaj zaslužka.

Liza: Takoj grem gospodu povedat, kakšna nevarnost preti vašim dušam. Z Bogom, Meta. Sam hudi duh je pripeljal to skušnjava v našo faro. (Odide.)

Meta: Z Bogom, Liza. Menda ne bo tako hudo.

Jaka: Ni, ne! Saj Sokoli nočejo drugega kakor zdravje na duši in na telesu. To pa ni pregrešno! Še vseč je njihovo delo Bogu in ljudem.

(Dalje prihodnjič)

Zastor.

Naši pesnici

Joso Matešić, Generalski Stol:

„Sokoliću“

(Na početku 18 godišta)

Na pragu si svoga
Osamnajstoga leta,
Otkad vodiš misli
Naraštajskog sveta.

Čitaju te rado
Sred sela i grada,
Sva sokolska braća
Odrasla i mlada.

U Tebi je svega
Što nam duša želi;
Ti Sokolstvu verno
služiš život celi.

Ti ne tražiš hvale
Niti ljudske plate
Al u duši raste
Topla želja za te:

Da u svetom radu
Služeć Otadžbini
Uvek budeš vodič
Našoj Otadžbini.

Naša su Ti pera,
Tebi naše snage,
A za dobro Kralja,
Otadžbine drage.

Preko Tvojih strana
Kroz pesme i reči,
Naš će zavet vekom
Svom zemljom da ječi:

Dužnost nam je svima
Oda strane sviju
Raditi za Kralja
I Jugoslaviju!

Vilko:

Josipu Jurju Štrosmajeru

Slava ti, biskupe,
I večna hvala
Za dare što nam
Ruka ti dala.

Svjetlost će s imena
Tvoga nam sjati,
I stazu života
V'jek obasjati.

A djela tvoja,
Što rod naš krase
Kao i ti ljube
Šokce i Vlase.

Slava ti, slava ti,
Biskupe vrli,
Tvoj narod ti djela
Ljubi i grli.

Slava ti, biskupe,
I vječna hvala
Za dare što nam
Ruka ti dala.

Милан Ј. Флањак, коњички наредник, Загреб:

У венац Краља Мученика

Судбина горка, дрска, пуна жалости
Скупи нас опет пред мрачним гробом,
Да тужним срцем пуним болом
Кажемо још једном последње »Збогом«.

Теби који си свагда будним оком
Над добром срећом наше војске бдио,
Који си увек са свешћу високом
У правом смислу први војник био.

И то сад, кад си са својим чувством
Све своје био заложни моћи,
Нашем народу пружиш знањствене помоћи,
Да темељном спремом, богатим искуством,

Војнички васпитан до врхунца
Војсковођа — јунак у рату крвавом —
За напредак војске, за добро нације,
Зидао си зграду на темељу здравом.

Пример енергије био си узоран,
У будућност војске гледао си с вером,
У служби Отаџбине свагда неуморан,
Служио си војсци са мачем и пером.

»Војник прави на служби умире само«
Речи су ове с твојих уста текле,
И ми на жалост данас, ево, знамо,
Да су се оне баш Теби стекле.

Ти нас остави жалосне и тужне,
Не знадох, да војска таквог вођу треба,
Почасти дужне зар тако рано дати!?
Одајмо! — Неправда макар да је с неба.

Нама је потребна крепка мишица Твоја,
Твоја јака спрема, искуство и знање,
Јер војсковођа — мајстора од боја
Који живот жртвују, даном је све мање.

Ах' горда судбина не осећа ништа,
Већ се њена воља извршити мора,
Ти спадаш међ' славне хероје са бојишта
Ти знаш шта је Голгота Албанских гора.

Ти си дао пример к'о питко — вечни —
И водио си нас из мрака у сјај,
Служећи нам као задивљен пример,
Како се љуби свој родни крај.

Сада Ти, ето, почиваш тамо,
Ми мислимо на Тебе — почивај само! —
Твоје речи увек пред нама бдију,
Последњи Твој аманет »Чувајте Југославију«.

Скуписмо се на данашњем састанку,
Искра се утехе из суза одваја,
О Краљу! заслужио си да у вечном санку
Почиваш мирно у лепоти раја.

Сад прими још једном — »Збогом« —
Од нас, који Ти гроб посетисмо с болом.
Почивај задовољан, јер се с вечним гробом
Налазиш окићен славе ореолом.

A. Francevič, Ljubljana:

Harpije

»Če hočeš, da te vzljubim bolj, Finevs,
oslépi deco prvega zakona.
Tako mi v sanjah je naročil Zevs:
sinovi prejšnje tvoje žene bodo
s teboj delili slepčevsko usodo
in laglje nosil svojo boš nezgodo.«

Po dolgi borbi zmaga slednjič ona.
Tu vedež sam iztakne jim oči,
češ kdor v objemu večne je noči,
uganil češče božje bo ukrepe,
Ne gostolé mar slaje ptice slepe?

Gorje, Finevs, tvoj čin je zmota bridka,
nikoli ne ubraniš se očitka,
da zgubil si med krivce se preroke,
ko sam pohabil rodne si otroke!

Kadar Eidóthea prinese jesti,
za mizo mož utegnil ni še sesti,
že privrše prečudne spake, ptice
— podobne ženske in železni kljuni,
na nogah kremplji se bleste jekleni.
Pošastne te prikazni so harpije.
Svojat zaganja se mu v lice,
s perotjo trdo ga nemilo bije.
Ko neha se ta hrušč pekleni,
izjedi jata z govnom mu oskrni.

»Se nisi spet omrsil, pičli jedec?«
ga žena kara vsa v skrbch,
»tako se zapustiti — to je greh.
Harpije, deš? ah dobri moj nevedec,
nihče krilatih žen v poletu
nikoli videl ni na svetu.
Harpije ti živé samo v povesti.«
V povesti, da, pa tudi v hudi vesti.

Ivo Majcan, Gospić:

Majko, ponosna budi!

Boli me nepoverenje druga,
ona sumnja sa kojom me gleda,
duša mi plače, hvata me tuga, —
al' mi srce utešljivo zbori:
»Pa zar se tome pomoći ne da?
Zar nismo braća. Krv nek govori!«

Al' vreme prolazi, ludo hrli —
ko da se za naše grehe boji,
jer brat brata neće da zagrlji,
Kad otera uskogrudne ljude,
kad uvidi da smo jedno, svoji —
voleće brata s rodene grude.

Zato budi mirna, majko draga,
nek na oči ne naiđe tama,
Ponosna budi, jer tvoja snaga
leži u srcu, duši i krvi;
ona plamsa i buktu u nama,
jer ljubav i bratstvo iz nas vrvi.

Ст. М. Мутибарић, Араповач:

Са Јадрана

Крај мора где лахор својим дахом хлади:
угрејана тела, усхићене душе...
стојећ дивимо се! Бродови се пуше
пролазећи крај нас. Наш професор млади
пун снаге и воље, препун родољубља,
тумачи нам повест Далмације наше
величајућ: море, огоделе краше,
који су нам вазда били светла зубља.

— »Далматинци стари, ти дедови наши
очуваху веру, језик, род и име...
Та нико их није мо'о да заплаши.

Своје име воле. Поносе се њиме...
пркосеће тиме оним преко тамо
подлацима југа — већ којима знамо!«

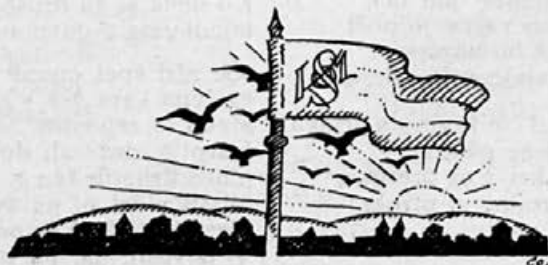
Др. Вој. В. Рашић, Београд:

Словенско сунце

Лавовском снагом,
Соколским летом,
Полетићемо
Словенским светом!

И нашој браћи
Полетићемо,
И срцем пуним
Изљубићемо!

Хај, златно доба,
Вечност ће знати!
Словенско сунце
Тек ће нам сјати!

Joso Matešić, Generalski Stol:

Sneg i zima

Vetar puše, snežak prši
Na zemljicu suhu.
Sva priroda osvanula
U belome ruhu.

Ptičice se posakrile
Ispred zime ljute,
A sneg beli zatrpao
Stazice i pute.

U sobama okupljeni
Kraj ognjišta ljudi;
Deda stari skida gusle
Počeo da gudi.

Peva deci o prošlosti,
O borbi i slavi
Kad je život za Dom dao
Mnogi junak pravi.

Joso Matešić, Generalski stol:

Vladiki Štrosmajeru

Februara
Dan četvrti,
Vek nas seća
Tvoje smrti!

Danas Tebi,
Naša diko,
Kliče malo
I veliko:

Neka Ti je
Večna slava
Zahvalnost Ti
Narod dava!

Apostole
Naših sanja,
Tvojoj seni
Sve se klanja.

Tvome radu
Sve se divi:
Tvoje delo
Danas živi!

Velik umom,
Silan radom
Punio si
Srca nadom.

Ko pionir
Misli svete,
I vojvoda
Slavne čete.

Slavske sloge
Veterana,
Naše slave
Velikana.

Vek si bio
Jugosloven, —
Rad Tvoj Bogom
Blagosloven.

Sve si dao
Svome rodu,
Za jedinstvo
I slobodu.

Za dobrobit
Trih plemena,
Postao si
Naš mecena.

Podig'o si
Sloge dvore,
Trajnije od
Mermer — gore.

Ceo svet je
Za Te znao,
Štovanje Ti
Svoje dao.

Od Tvog glasa
Ko od groma,
Stresla se i
Večna Roma!

Već Te dugo
Živa nije,
Ali duh Tvoj
Vrh nas bdije.

Svetiteljskoj
Tvojoj seni,
Klanjaju se
Svi Sloveni!

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Tajna

Na pupoljak mlade proljetne ruže
Pala je pčelica malena, bajna,
Pa pitala pupoljak znade li on
Što je na svijetu ponajveća tajna.

Tajna je sve — pupoljak veli —
I svijet i život i vasiona sjajna,
Ali iznad svega, pčelice mala,
Čovjek je čovjeku ponajveća tajna!

Utopista

U malenom seocetu
Živio je pjesnik mlad,
Zbog bolesti svoga srca
Mrzio je strašno grad.

Molio je Smrt dugo
Da mu skрати muku,
A drhtavom svojom rukom
Pisao je oporuku.

Kada srce moje stane
Nemojte mi spomen dići,
Jer me slava i bez njega
Neće moći mimoći.

Tek na križu napišite
Tri rječice kratke, male,
Napišite, znate, samo:
On ljubljаше ideale!

Pa je onda šutke zasp'o
I doček'o Smrt bez tuge,
Odneše ga u daljinu
Crkvenjački stare slugе.

A nad njime križ je crni
I raspelo tužnog Krista,
Dok na križu slova pišu:
On bijaše — u t o p i s t a !

Ђура Ж. Чолић, каплар, Битољ:

Косовска девојка

На Косову мртва тишина — црвен се осула небом;
Само се рањеници чују у овом болном миру;
Вида их косовска девојка — нуди их белим хлебом —
Крепи их рујним вином, што носи у златном кендиру.

Девојка лепа и млада по овом се разбоју шеће;
Та једина она ти је што рањеним болове блажи.
Ох, горка је судбина њена и худа је она среће,
То Милана она свога, млада по разбоју тражи.

Сунце се крваво рађа, а лаган лахорић харлија —
Певаци не поју хвалу тој крвавој косовској зори.
Ал' јунак се један миче, од тешке се боли свија
Она му окрепу даде, а он јој почео да збори.

— Голема је туга на срцу што те по разбоју гони,
Кога ми, млађена, тражиш, ко ли ти је пао у боју? —
А она издахну тешко и почела сузе да рони,
Па исприча овом јунаку ту горку судбину своју.

Ено видиш, сестро драга, она копља многобројна,
Ту је било окршаја и највише болног крика,
Ту ћеш наћи свог Милана, несуђеног свога војна,
Ту ћеш видет, сестро драга, мрвог свога вереника.

Крв се испарује врела. — Сунце се на зенит испиње,
А јато гаврана црних на лешеве свете слећу.
Косовска девојка тужна мртвом се Милану заклиње:
— Милане, верениче мили, ја тебе никад заборавити нећу. —

A. Francević, Ljubljana:

Volk in vol

V megli jesenski se pasel je kapin
ves dan samotni tja do ranega mraka.
Teda se priklati iz hoste siv capin,
požrešen tatin neslišnega koraka.
Naš junec ovoča zver in se pripravi,
kaj spretno ti stavi sem ter tja noge,
da vedno pokaže čelo in roge,
a volk zaman odpira gobec krvavi.

Tako med grmovjem tango plešeta,
v pogledih pa bliske jezne krešeta.
Nenadoma volu se posreči,
da stisne volka k skali štrleči.
»Odnehaj, izpusti me« zastoka volk,
»prisežem, znaj, ti na pleče in na kolk:
nikoli in nikdar več ne pridem nadte,
nikoli ne pridem po tvoje brate!«

Zmagalec tišči, kar je v njegovi moči,
da peni se gobec, da se rep mu boči:
»Ne izpustim te, razbojniške ostude,
poprej ko polomim vse ti ude.«

Mrtvaški boj pač ni bil posebno dolg,
prav hitro je grešno paro izdahnil volk.
Kapin mečka ga, dokler se ne upeha.
Da se spočije, včasih malo odneha:
mrtvak mu zdrkne, a spet naglo ga s kupa
porine kvišku, ker mu nič ne zaupa.
Zarana v jutru — čitatelj, čuj in strmi! —
Kmet vola spazi tam pri steni med grmi
in ko mu gorečih batin naloži,
še le mrcino mu mrzlo vol spusti.

A. Francević, Ljubljana:

Racak in letalo

Raca potožila je možú:

»Nikdar nimamo miru,
vedno v zraku so piloti,
to me bega, to me moti.
Naj ostanemo še tu?«

»Le počakaj,« racak ji odvrne,
»prvega, ki krene čez preliv,
ti napadem, da se v morje zvrne;
ako Bog da, ne ostane živ!«

Komaj grožnja to izreče,
zračna plast je vztrepetala
od povodnega letala.

Naš junak besede snesti neče,
jadrno od tal se dvigne
in pozove hidroplan na boj.
Iz zasede ne naskoči koj,
malo kroži pa skoz okno švigne
in v obraz pilota s kljunom šavsne
šavsne ga, nemilo kavsne
pa skoz drugo okno šine
zadovoljen iz kabine.
Tu privodnik izpusti krmilo,
brž letalo se je prevrnilo,
prevrnilo, v morju se razbilo.
A moža iz slane so kopeli
komaj živega oteli.

Vilko:

Ded i unuk u muzeju

Unuk:

Zašto danas, dedo, sa mnom amo hodiš?
Kakva je to kuća u koju me vodiš?
Je li tu imade bonbona i kave?

Ded:

Ne, ne, dete tu su dani prošle slave!
Hodi! Pa ćeš videt bitka i megdana,
I junačku našu povest starih dana!

Unuk:

Neću, dedo! Ma... ja ne volim povesti
Mogo bi me nekud drugamo odvesti.

Ded:

I mačeva, dete, mnogo ovde ima
Poredani leže svud po zidovima.

Unuk:

Neću, neću! Ja se pravog mača bojim
O, lako se igrat sa drvenim mojim.

Ded:

Ko u mač ne dira poseći ga neće
Hajde! Ne budali — ta ulazi veće!

Unuk:

Uh, strah me je, dedo, strah me jako, jako
Nejde se u prošlost opet samo tako...

Ded:

Ta smiri se. Vidiš ovde nikog nema,
To su stare stvari iz starih vremena.

Unuk:

Gle! Čije su, dedo, ono gusle tamo?
Iste ko i tvoje, al starije samo!

Ded:

Da, guslara drevnih junačkoga roda
One znadu što ropstvo, što sloboda,
One znadu, čedo, našu povest celu:
Ječale su glasno, bile su na delu!
Kroz kroz robovanje, patnje, muke, jade,
Jecaj, lelek, boli, suze, uzdah, nade
Svud su prošle!... A sad mirno ovde leže,
A povest ih naša s naraštajem veže.

Unuk:

A kakva je, dedo, ovo stara knjiga,
Je li da i za nju nikog nije briga?

Ded:

To je povest, čedo, naših prošlih dana
Tu s gusala slava leži ispisana:

Kako velikani žive, rade, ginu
Sve za narod i za milu domovinu!

Unuk:

Joj, čija je, dedo, ono sablja britka?
Gle! Kako je duga i kako je vitka!
Juh prašine na njoj koliko imade!
Zašto ona ovde tako vesi sada?

Ded:

Zato, što je njena sudba davno prošla
I što su joj dela sad u povest došla.

Unuk:

Što je, dedo, povest? Je l' to kuća ova?
Ili je to opet kakva knjiga nova.

Ded:

To su, čedo, dela s mača i gusala,
Koja su se davno, davno odigrala,
Povest nama kaže gde nam sudba preti
I nesloga kako hudo nam se sveti,
Kako narod svoju domovinu ljubi,
Kako za nju gine, za nju život gubi,
Zato mora svatko svoju povest znati,
Ako neće drugom teško robovati.

Unuk:

Je l' naš narod, dede, svoju povest ima?

Ded:

Iskićena dušo, sva je herojima!

Unuk:

A je l' onda svako našu povest znade?

Ded:

Ne zna! Neznalica uvek imade.
Jedni nisu, dete, niti ju učili,
A drugi ju davno već zaboravili;
Neki opet za nju ništa i ne haju,
A neki ju neće niti da poznaju.
Jedni opet, jadni, što tuđinu služe
Našu slavnu prošlost na sve strane ruže,
Hoće opet da nam naš narod zatuži
I u ropstvu teškom tuđinu da služi,
Bez povesti nigde ni naroda nije,
Bez povesti narod robuje i mrije!
Uči povest, dušo, uči, čedo moje!
Slušaj što ti struna sa gusala poje,
Slušaj priče stare zahrđala mača,
Slušaj vapaj teški robovskoga plača!
Pa ćeš znati što je naša povest cela
Znaćeš našu prošlost, našu slavu, dela!.

Radovi našeg naraštaja

Правдољуб Петровачки, Орловат:

Њој

Упознао сам те у раном пролећу своје младости. Ти си тада већ била обучена у ново рухо, које си деценијама тражила, да твоји синови и кћери, на разбоју мучена и патњи, одаткају.

Теби, соколска идеја, изворе добра, поклонно сам себе, јер гледам у теби оног великог месију, ког мој народ жељно очекује. У свом духу молим те као највећу амајлију, јер си ти једина, која ми дајеш животне снаге да и даље живим. И то што ми ти дајеш, ја ти враћам. Дајем ти снагу, младост, себе ти дајем. Дајем ти живот свој.

Ја сам поносан, што теби служим. Душа ми је мирна, јер ти примаш моје жртве на свети жртвеник победе твоје. Велики творче небеса, дај ми снаге и крепости, да до краја могу послужити њој, коју толико волим, јер је она једина оличење и верна слика твоје божанске науке. Она је извор, на ком спирам грех и пијем воду вечне младости и свежине. Она је победник и заштитник југословенског народа. Њој хоћу роуски да служим.

Докмановић Илија, дак, Срп. Моравице:

Божићи празници

Божићним се празnicima
Даци сви веселе,
Nestrpljivo ih čekaju
Kad će da zab'jele.

Pomenutim praznicima
Vesele se daci,
Kad knjižice nestidljivo
Kaz'ti mogu baci.

Majka ih nagraduje
Na njihovom trudu,
Samo zato da nadalje
Oni vrijedni budu.

Nagrade im ona d'jeli
Baš na Badnje veče,
Kad se krsti narod c'jeli
Čuvši zvona kad zaječe.

Kada zvona sa crkvice
Oglase se mjestom,
Kupe se u hrpice
Neki žure cestom.

Oni idu u crkvu
Da se Bogu mole,
Samo da ih pomože
I spasi od bole.

Zadnjih dana u školi
Pisali su teme,
Sastanak si željaše
Za što kraće vr'jeme.

Antun Đurinović, Zemun:

Stari hrastovi

Svuda oko mene dizali su se kao nenadjačani divovi — kroz stotine godina prkoseći nevremenu i postajući svojom starošću sve moćniji — šumski hrastovi, razbacani bez ikakvog reda po obronku planine.

Odmah po izlasku sunca, kad počinje da oživljava svaka liska, svaki crv i cvet u šumi, i stari hrastovi — svojim mladim granama — stvaraju potmulo šum, koji liči na veliku vojsku, koja se iz daleka približuje u najvećem trku. Čovek zastane slušajući ovo šuštanje, glasove ptica i neprestano uvek jednako razbijanje valova nekog potocića u daljini.

I nehotice pomislim na život. Život biljke, ptice i ostalih šumskih stvorova — starih stoletnih hrastova.

I učinilo mi se, da bi oni hteli nešto da kažu, da oni već govore svojim nerazumljivim šumom i pričaju događaje iz svoje mladosti. Vraćaju se na sadašnjost i pitaju.

Čini mi se, da ih razumem. Oni govore jedan drugom o svom životu. Pa i o čemu bi se drugom i moglo govoriti, raspravljati, pitati nego o životu?

Živeti? — pitaju se oni. Hoćemo li dočekati još sutrašnji dan? Čovek je moćan; njegova će noga stupiti jednom i do naših žila. I tada ćemo gledati kako se ruše drugovi naše mladosti. Videćemo izvaljena njihova golemo tela — i otići ćemo za njima: istim putem.

Tako mi se čini da govore stari hrastovi. A i o čemu bi mogli drugom da razgovaraju sa svojim mladim granama, koje se kreću, šume i stišavaju. O čemu? — samo o životu.

I tada se setim čoveka. O čemu bi on uvek mogao da misli. Opet, iako možda nesvesno iskazana svaka naša reč — kretnja, sve to ima samo jedan cilj: živeti. Što duže! Makar i kao rob — kao poslednji sluga samo što duže ... duže ... živeti!

I ostavljam šumu razmišljajući. O čemu?

O čemu? — sigurno o životu. I uporedio sam jednog trenutka čoveka sa stariim šumskim hrastovima.

Nije li život svih stvorova sličan?

Aleksandar Mikšić, Zemun:

Mletački lavovi

Okrenute licem k moru
Lavlje statue starih Mlečana,
Leže sada ko na umoru
I žude za slavom minulih dana.

Nekada silni ko njini gospodari
Sada umiru pred vratima stara dvora;
Nekada slavni heroji stari
Umiru tiho kraj plavoga mora.

U sjaju sunca i pod pljuskom kiše,
Umiru oni tiho ... polako,
I nestaju ... sve više i više —
Njihova slava nestaje tako.

Okrenute licem moru
Na obali plavog Jadrana
Mletački lavovi leže na umoru
Žudeći za slavom minulih dana.

Aljažev stolp — vrh Triglava.
Orig. linorez ing. O. Gaspari

V. smuške tekme za prvenstvo SKJ na Pohorju so se vršile 14. in 15. februarja ob prav dobri udeležbi sokolskih smučarjev. Organizacijo tekem je poverilo savezno načelnštvo mariborski župi, ki je v polni meri storila svojo školsko dolžnost. Pokrovitelj tekem je bil Nj. Vel. kralj Peter II., ki ga je zastopal brigadni general g. Milutin Milenković, gospoda ministra vojske in mornarice pa je zastopal pri tekmah g. polkovnik Marko Božović. V vrhovnem vodstvu tekem so bili savezni načelnik br. dr. Pihler odnosno njegov zamenik br. Jeras in savezna načelnica s. Skalarjeva, požrtvovalni tehnični vodja je bil kapetan br. Ilić Svetomir, kot župni smučarski referent.

Pri tekmah je nastopilo: 60 članov na 18 km, 16 članov na 12 km, 61 m. naraščaja na 6 km, 9 članic na 5 km, 71 članov pri smuku na 5 km, 10 članic pri smuku na 2 km, 7 naraščajnic pri smuku na 2 km in 57 naraščajnikov pri smuku na 2 km. Skupaj je tekmovalo 291 članov in članic ter obojega naraščaja. Tekme v skokih so morale zaradi neugodnih snežnih prilik odpasti.

Doseženi rezultati so razvidni iz nastopnih podatkov, pri katerih navajamo prvih pet tekmovalcev in tekmovalk:

Člani (18 km): 1. Kerštein Andrej, Rateče-Planica, župa Kranj, 1.24.24. 2. Žerjav Emil, Rateče-Planica, župa Kranj, 1.33.47. 3. Jemc Albin, Bled, župa Kranj, 1.35.35. 4. Bohinc Jože, Radovljica, župa Kranj, 1.37.04. 5. Milković Mate, Mojstrana, župa Kranj, 1.37.19.

Člani (12 km): 1. Klemenčič Konrad, Studenci, župa Maribor, 49.19. 2. Polajnar Jože, Predvor, župa Kranj, 57.12. 3. Marguč Edvard, Maribor-Matica, župa Maribor, 58.22. 4. Golob Branko, Zagorje, župa Celje, 1.1.30. 5. Maršelj Branko, Studenci, župa Maribor, 1.6.03.

Naraščaj (6 km): 1. Koprivnik Jože, Mežica, župa Maribor, 12.13. 2. Štrubelj Tone, Javornik, župa Kranj, 17.8. 3. Vukšinič Drago, Novo mesto, župa Novo mesto, 17.50. 4. Šilih Nikolaj, Novo mesto, župa Novo mesto, 17.56. 5. Triller Igor, Kranj, župa Kranj, 18.01.

Članice (5 km): 1. Neuverš Roza, Mežica, župa Maribor, 22.52. 2. Ažman Marijana, Kranj, župa Kranj, 23.04. 3. Jeglič Žuža, Ljubljana I, župa Ljubljana, 26.54. 4. Ojčinger Roza, Slov. Bistrica, župa Maribor, 27.10. 5. Pavelič Olga, Bjelovar, župa Bjelovar, 27.36.

Člani (smuk 5 km): 1. Žerjav Emil, Kranj, župa Kranj, 10.28. 2. Levstik Adolt, Kranj, župa Kranj, 11.12. 3. Mejovšek Milko, Hoče, župa Maribor, 11.21. 3. Cizelj Vlado, Maribor-Matica, župa Maribor, 11.21. 4. Klemenčič Konrad, Studenci, župa Maribor, 11.26. 5. Bohinc Ivan, Studenci, župa Maribor, 12.28.

Članice (smuk 2 km): 1. Čebela Anica, Celje, župa Celje, 3.40. 2. Neuverš Rezi, Mežica, župa Maribor, 3.46. 3. Ažman Marijana, Kranj, župa Kranj, 3.53. 4. Nučič Sonja, Kranj, župa Kranj, 3.56. 5. Pirš Joža, Ljubljana I, župa Ljubljana, 4.17.

Naraščajnice (smuk 2 km): 1. Langus Mira, Radovljica, župa Kranj, 3.19. 2. Pogacher Slavica, Radovljica, župa Kranj, 3.29. 3. Pohar Vida, Jesenice, župa Kranj, 3.32. 4. Česnovar Marija, Hrastnik, Celje, 3.50. 5. Sila Stana, Maribor-Matica, župa Maribor, 3.59.

Moški naraščaj (smuk 2 km): 1. Triller Igor, Kranj, župa Kranj, 2.02. 2. Škofič Srečko, Maribor-Matica, župa Maribor, 2.03. 3. Ževart Edvard, Celje, župa Celje, 2.08. 4. Marguč Ernest, Maribor-Matica, župa Maribor, 2.11. 5. Šilih Nikolaj, Novo mesto, župa Novo mesto, 2.13.

Uspehi bi bili gotovo znatno boljši, ako ne bi slaba zima onemogočila vežbanja bratov in sester.

Ko so se tekmovalci in tekmovalke po končanih tekmah na divnem Pohorju vrnili v soboto 15. febr. zvečer čez Ruše v Maribor, jih je tu sokolsko občinstvo navdušeno sprejelo. Sokolska smučarska povorka z godbo na čelu se je podala v hotel »Orel«, kjer so se razglasili izidi tekem. Pozdravnemu večeru sta prisostvovala razen drugih odličnikov zastopnik visokega pokrovitelja tekem Nj. Vel. kralja Petra II., brigadni general g. Milutin Milenković in zastopnik g. ministra vojske in mornarice polkovnik g. Marko Božović.

V. savezne smučarske tekme so dale našemu Sokolstvu novo vzpodbudo za še večji razmah smučanja v sokolskih vrstah.

IV. olimpijske zimske igre so končane. V okviru olimpijskih iger, ki bodo letos v Berlinu, so se vršile od začetka februarja t. l. tekme v raznih zimskošportnih panogah v Garmisch-Partenkirchenu. Končale so se 16. februarja ter so se ob navzočnosti nemškega kanclerja Hitlerja in predsednika mednarodnega olimpijskega odbora grofa Latourja razdelile zmagovalcem nagrade. Izmed številnih držav, ki so se s svojimi tekmovalci udeležili omenjenih tekem, je dosegla največji uspeh Norveška, na drugem mestu je Nemčija, na tretjem Švedska. Jugoslavija je poslala v Ga-Pa skupino smučarjev, med katerimi je večina sokolskih članov. Najboljši uspeh je dosegel tekmovalec Smolej z Jesenic, ki je zasedel pri teku na 50 km med 35 tekmovalci 10. mesto.

Za šalu

Profesor matematike. Žena: »Ta nemoj se, čoveče, toliko ljutiti! Imaš pravo, nije smeo Jovan da izgubi ona dva dinara. Pa kad su jednom propali, nema tu više pomoći.« Muž: »Jeste, propali su jednom, ali ako se to dogodi deset puta, propadne dvadeset dinara, pa ako to biva kroz deset godina svakog dan jedanput, propade nam za jedno s kamatama i kamatama od kamata kapital od 9264 dinara. Kako se, dakle, ja radi toga ne bih uzrujavao!«

Napast. Mali plavušan s lepuškastim očicama žmirkao je sumnjivo po komadima čokolade što su pred njim ležali. »Meni se, mališane, sve čini,« veli trgovac, pripremajući zatražene bonbone, »da li nastojiš, kako bi drpio jedan komad čokolade.« — »Jok ja,« uzdahne mališan, »ja naprotiv nastojim da to ne činim.«

Mudra kokoš. »Crne su kokoši mudrije nego bele, je l' da, majko?« — »Zašto, dete moje?« — »Ta vidiš da legu crne kokoši bela jaja, a bele kokoši ne mogu da legu crna jaja.«

Odgovornost. Učiteljica: »Možeš li mi, Karlo, kazati jedan primer odgovornosti?« — Karlo: »Mogu; ja sam na svojim hlačama izgubio sva puceta do jednoga, i taj nosi sada čitavu odgovornost.«

Sredstvo. »Svaku noć sam u strahu, nije li se ko sakrio ispod moga kreveta! Zna li šta da radim protiv toga?« — »Kako ne bih znao? Otpilite krevetu noge!«

Na sudu. »Onda su, kako rekoste, gospodine svedoče, oba tužitelja stolicama navalili jedan na drugoga. Niste li nastojali da ih pomirite?« — »Jesam, gospodine sudijo. Ali tamo nije bilo treće stolice.«

Dobar izgovor. »Studira li Vaš sin još uvek?« — »Još uvek, on, naime, hoće da postane lekar pa voli ostati dulje vremena na univerzitetu, jer imaju bolesnici mnogo više poverenja u stariju gospodu nego u mladiće.«

Njegovo shvaćanje. Ona: »Čuješ li, ti ćeš piti toliko vremena, dok ne bude kasno da prestaneš.« — On: »Neće biti kasno; pitao sam lekara, nije li za mene već prekasno da se popravim, a on mi je rekao, da nije nikada prekasno.«

Opomena. »Ti si magarac!«, vikne Franjo. — »Ti još veći!«, odvrati ljutito Karlo. — »Mir, deco,« opomene ih otac, »čini mi se da ste sasvim zaboravili da sam i ja ovde u sobi.«

Mudrost starijih. Otac: »Zašto si bio zatvoren u školi?« — Sin: »Nisam znao, gde su Azori.« — Otac: »Nemoj, dakle, drugi put zaboraviti, kamo mećeš svoje stvari.«

Sigurno mesto. Jedan Evropljanin hteo je da se kupa u Gangesu te je pitao jednog urođenika, ne bi li mu mogao pokazati mesto, gde bi bio siguran pred morskim psima. Urođenik mu pokaže jedan zaliv. Pošto se skupao, Evropljanin se počne opet razgovarati s urođenikom: »Ovo mesto moram da upamtim; čini mi se da je zaista sasvim sigurno.« — »Jeste, gospodine,« odgovori urođenik, »ovamo nikad ne dolaze morski psi, odviše se ovde boje krokodila.«

Karlo se moli Bogu. »Kako se moliš Bogu, Karlo. Ne razumem ni jednu reč.« — »Pa ni ne moraš. Ne molim se ja tebi, nego dragome Bogu.«

U zadnjem broju »Sokolica« izmenio nam se je pri slagarskom radu slog naših zagonetnih posetnica. Zagonetnoj posetnici Anka R. šataj spada tekst, koji se nalazi uz zagonetnu posetnicu Nada J. Prejnik i obratno. Molimo, da se ovo ispravi.

Uredništvo.

Pošta uredništva

I. M. u G.: Članak »Budimo uvek u svemu dosledni« nije za sokolski naraštaj. Ovakva pitanja mogu se raspravljati u »Sok. glasniku«, »Sokolu«, »Sok. prosveti«, ali ne u naraštajskom listu.

B. M. u S.: Pesma »Mojem selu« je slaba, nezrela za štampanje.

A. M. u Z.: »Kad sunce zalazi« — suviše pučkoškolski! — »Idol« — ne valja!

D. Z. Č. u R.: »Rodnom mestu« sadržajno nije tako slabo, ali su stihovi ponesrećeni.

V. u N. G.: »Slavonska knjiga u XVII stoleću« obrađeno je više u formi predavanja, a ne kao članak za naraštaj. Uredništvo će ovaj članak voditi u evidenciji i objaviti kojom drugom zgodnom prilikom.

J. M. u G. S.: »Prividanje« i inače ne valja, a u suštini je sadržaj isti kao u jednom sastavku br. Petrovačkog.

Rešenja iz 1 broja »Sokolića«

Zagonetna posetnica (Anka R. Šataj): Naraštajka.

Zagonetna posetnica (Nada J. Prejnik): Prednjakinja.

Šarada: I kitica = Masa, II kitica = Rik, III kitica = Masarik.

Enigmatski epita: Plućni katar.

Križaljka. Vodoravno: 1) Amin, 5) Umotak, 7) Aboniran, 9) Paralelan, 11) Ovit, 12) Žima, 13) Om, 14) Nem, 15) Note, 16) Tivat, 17) Cinik, 18) Potok, 19) Kulin, 20) Irak, 21) Rapalo, 24) Nikal, 25) Sar. — Uspravno: 1) Amorim, 2) Monat, 3) Itil, 4) Narez, 5) Ubavo, 6) Kalinovik, 7) Apo, 8) Nametak, 10) Namet, 15) Ninon, 16) Titikaka, 17) Colapis, 18) Puran, 19) Kir, 22) Lar, 23) Ol.

Zagonetna posetnica

(Zlatko Veritas, Sarajevo)

O. A. Salkosić

radnik

Preko dana vredno radi
ovaj bratac bez prestanka,
a noću se svojski sladi
nizajući članak do članka.

Rebus

(Zlatko Veritas, Sarajevo)

Ovaj rebus, pravilno rešen, daje naslov jednog romana od I. Cankara. —

$\frac{+}{GO}$ **R** +

Čarobna ispunjalka

(Zlatko Veritas, Sarajevo)

1	2	3	4	5	6	7

Od slova gornjega natpisa treba u prazan lik upisati u okomitom smeru reči ovih značenja:

LAV NIKOLAJEVIĆ TOLSTOJ:

„RAT I MIR“

1) Naslaga. — 2) Posvojna zamenica. — 3) Gora u Bugarskoj. — 4) Veliki srpski pesnik (Vojislav). — 5) Muzički termin. — 6) Turski: milost. — 7) Defile, smotra. — Slova u šatiranim poljima, čitana u vodoravnom smeru, daju prezime velikog slovenačkog pesnika - pesimiste (Josip). —

Stepenice

(Franjo Frntić, naraštajac, Grubišno Polje)

1	2	3	4	5

1 Najjače jugoslovensko društvo

2 Kralj ptica

3 Vrst trčanja (kod konja)

4 Dva jednaka samoglasnika

5 Početno slovo kralja životinja

Vodoravno i okomito isto

Zagonetna posetnica

(Zlatko Veritas, Sarajevo)

Brat

Iso O. Epone

Krf

Ovaj bratac naš pametan je baš: poljanama šeće, proučava cveće. —

Zagonetna posetnica

(Zlatko Veritas, Sarajevo)

Sestra

Emi F. Goropik

Nica

Ova sestra, čak iz Nice, podučava Sokolice. —